

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Міжнародні економічні відносини
Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання:
Очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему «Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки»

здобувача Гурманчука Сергія Романовича

Науковий керівник:
д.і.н., ст.н.с.
Цветков О.Г.

(Підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри:
к.е.н., доцент Бурмака М.О.

(Підпис)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Галузь знань

Спеціальність

Міжнародні економічні відносини

29 «Міжнародні відносини»

292 «Міжнародні економічні
відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

С.І. Ткаленко

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

М.О.Бурмака

(підпис)

(ініціали, прізвище)

20__р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Гурманчуку Сергію Романовичу

очної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "28" грудня 2023р .№ 2320

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	Політика боргової пастки Китаю: сутність та причини
Розділ 2	Китайська політика боргової пастки в Африці: стратегії та наслідки
Розділ 3	Потенційні розвитки розгортання боргової кризи в Африці

Об'єкт дослідження:	політика боргової пастки Китаю в африканському регіоні та її вплив на економічний і політичний розвиток африканських країн.
Предмет дослідження:	основні характеристики та механізми реалізації політики боргової пастки Китаю в Африці, а також її наслідки для економічної та політичної стабільності країн африканського континенту.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	аналіз політики боргової пастки Китаю в африканському регіоні, виявлення її основних характеристик, механізмів реалізації та наслідків для країн Африки, а також формулювання рекомендацій щодо зниження ризиків боргової пастки через диверсифікацію економічних відносин та реформування внутрішньої політики.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	необхідно
-	Визначити сутність та механізми політики боргової пастки Китаю
-	Розглянути ініціативу «Один пояс один шлях» та її вплив на Африку.
-	Дослідити економічні та політичні мотиви Китаю в Африці.
У розділі 2	потрібно
-	Проаналізувати кейси африканських країн, що потрапили у боргову пастку.
-	Провести аналіз даних щодо боргової ситуації країн Африки, включаючи економічну залежність, геополітичну вразливість, боргову стійкість та інфраструктурну залежність.
-	Дослідити соціально-політичні виклики, пов'язані з борговою пасткою.
У розділі 3	доцільно
-	Вивчити сучасні тенденції посилення боргової кризи.
-	Провести аналіз сценаріїв розвитку ситуації.
-	Сформулювати рекомендації щодо покращення ситуації з борговою пасткою.

**Завдання підготував
науковий керівник**

_____ Д.і.н., ст.н.с Цвєтков О.Г.
(підпис)

«_____» _____ 20__р.

**Завдання одержав
здобувач**

_____ Гурманчук С.Р.
(підпис)

«_____» _____ 20__р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 70 сторінок, 2 таблиці, 8 рисунків, список використаних джерел з 45 найменувань, додатки.

«Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки»

Об'єктом дослідження є процеси економічного впливу Китаю на африканські країни через механізми кредитування.

Предметом дослідження є боргова політика Китаю, її механізми реалізації та вплив на економіки африканських країн.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – на основі аналізу боргової політики Китаю в Африці виявити її основні характеристики, механізми реалізації та наслідки для африканських країн, обґрунтувати можливі шляхи її подолання.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- ☐ Розглянути теоретичні аспекти політики боргової пастки.
- ☐ Проаналізувати еволюцію відносин між Китаєм та африканськими країнами у контексті інвестицій та кредитування.
- ☐ Дослідити конкретні приклади впливу китайських інвестицій на економіку африканських країн.
- ☐ Оцінити наслідки політики боргової пастки для політичної та економічної незалежності країн Африки.
- ☐ Узагальнити можливі стратегії для африканських країн з метою зниження ризиків від боргової пастки.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки політичних та економічних стратегій, спрямованих на зменшення залежності від зовнішнього фінансування, а також для підвищення інституційної спроможності африканських країн до обслуговування боргів. Висновки, отримані в ході дослідження, можуть мати цінність для керівників країн Африки, міжнародних організацій, а також науковців і студентів, які цікавляться питаннями економічної та політичної незалежності африканських країн.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2024.

Ключові слова: Китай, Африка, ініціатива «Один пояс один шлях», боргова пастка, криза, інфраструктурна залежність.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Гурманчука Сергія Романовича

на тему: **«Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки»**

1. Робота присвячена неординарній і водночас гостро актуальній тематиці - з одного боку, зростаючій ролі Китаю на світовій арені і у міжнародних відносинах, а, з іншого, - сфери динамічного поширення його впливу у характерному регіоні, яким наразі постає Африка, країни якої перебувають загалом на стадії нестабільного економічного розвитку, надзвичайно чутливі до зовнішніх інвестицій та впливу і, таким чином, представляють значний науковий інтерес для дослідження їх взаємовідносин з другою економічною

потугою

світу.

Структурна композиція роботи, разом з тематично визначеними об'єктом та предметом дослідження та відповідно поставленими завданнями відповідають прийнятим нормам та стандартам. Тематичність розділів логічно пов'язана з головною темою і, що важливо відмітити, демонструють справді авторську думку: 10 балів

2. Різностороннє і предметно представлені використані методи дослідження, пояснення до понятійного апарату та чіткі схеми вибору аналітичного матеріалу і їх застосування. Прослідковується розуміння причинно-наслідкових зв'язків між політикою та діями Китаю в регіоні та їх наслідками для акторів у цих діях. Були використані базові бібліографічні джерела та широкий інформаційний матеріал з їх належним теоретичним застосуванням: 10 балів

3. Робота спирається на логічні посили, використовує економіко-аналітичні підходи та порівняння, статистичні та індексні обрахунки, разом з узагальнюючими графіками і діаграмами, що дозволило формулювати належні і цілком конкретні підсумкові заключення та висновки: 15 балів

4. Ще раз необхідно зазначити, що результати дослідження, спираючись на авторські обґрунтування й відповідні статистичні та експертні дані, відображають повну самостійність авторської думки та спроби вийти на оригінальний теоретичний рівень аналізу та відповідні практичні рекомендації: 15 балів.

5. Приведені висновки носять як узагальнюючий, так і конкретний характер, поєднуючи підсумкові тези з поточними заключеннями по відповідних розділах: 10 балів

1-3. Дослідження робилося з дотриманням визначеного графіка його виконання, головне демонструючи наполегливість до самостійного аналізу проблематики, повного застосування профільного понятійного інструментарію та формування відповідних і логічних за змістом висновків. З деякою прив'язкою до останнього, можна було б побажати розширити авторські

висновки і на інші країни у їх взаємовідносинах з Китаєм, зокрема для України, але це може стати і окремою темою подальших тематичних досліджень: 10 балів.

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи: 70 балів.

Виходячи з зазначеного, бакалаврська робота Гурманчука С.Р. рекомендується до захисту перед ЕК і, на наш погляд, заслуговує на відмінну оцінку.

Науковий

керівник:

доктор історичних наук, старший науковий співробітник

Цвєтков О. Г.

“_03_”_червня_2024 р.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1: ПОЛІТИКА БОРГОВОЇ ПАСТКИ КИТАЮ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ .	5
1.1.Визначення та сутність боргової пастки Китаю.....	5
1.2. Ініціатива «Один пояс один шлях» та її вплив на Африку	7
1.3. Економічні та політичні мотиви Китаю в Африці	9
1.4. Вплив китайських кредитів на африканські країни	12
РОЗДІЛ 2: КИТАЙСЬКА ПОЛІТИКА БОРГОВОЇ ПАСТКИ В АФРИЦІ: СТРАТЕГІЇ ТА НАСЛІДКИ	15
2.1. Аналіз кейсів африканських країн у борговій пастці	15
2.2 Аналіз даних щодо боргової ситуації країн Африки.....	26
<i>АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ</i>	<i>26</i>
<i>АНАЛІЗ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ</i>	<i>30</i>
<i>АНАЛІЗ БОРГОВОЇ СТІЙКОСТІ.....</i>	<i>33</i>
<i>АНАЛІЗ ІНФРАСТРУКТУРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ</i>	<i>36</i>
2.3 Соціально-політичні виклики боргової пастки	39
РОЗДІЛ 3: ПОТЕНЦІЙНІ РОЗВИТКИ РОЗГОРТАННЯ БОРГОВОЇ КРИЗИ В АФРИЦІ	46
3.1. Сучасні тенденції посилення кризи	46
3.2. Аналіз сценаріїв розвитку	48
3.3. Рекомендації поліпшення боргової пастки	51
ВИСНОВКИ.....	55
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.....	57
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

У сучасному світі економічні відносини між країнами набувають все більшої складності та взаємозалежності, що особливо помітно на прикладі розвитку китайської ініціативи "Один пояс, один шлях". Ця ініціатива, спрямована на створення нової економічної зони взаємодії між країнами Азії, Африки та Європи, привертає увагу дослідників своєю масштабністю та потенційними наслідками для міжнародних відносин. Одним із аспектів цієї ініціативи є так звана політика "боргової пастки", яка викликає значне занепокоєння серед експертів та аналітиків.

Актуальність даної теми обумовлена зростаючим впливом Китаю в Африці через значні інвестиції у розвиток інфраструктури та надання кредитів африканським країнам. Такі дії Китаю часто розглядаються через призму "боргової дипломатії", де кредитування використовується як інструмент зовнішньополітичного впливу, що може призводити до залежності економік африканських країн від Китаю.

Метою даної дипломної роботи є аналіз політики боргової пастки Китаю в африканському регіоні, виявлення її основних характеристик, механізмів реалізації та наслідків для країн Африки.

Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення наступних завдань:

- ☐ Розгляд теоретичних аспектів політики боргової пастки.
- ☐ Аналіз еволюції відносин між Китаєм та африканськими країнами у контексті інвестицій та кредитування.
- ☐ Дослідження конкретних прикладів впливу китайських інвестицій на економіку африканських країн.

- Оцінка наслідків політики боргової пастки для політичної та економічної незалежності країн Африки.

Дослідження базуватиметься на використанні широкого спектру методів аналізу, включаючи статистичний аналіз, кейс-стаді, порівняльний аналіз та методи критичного аналізу наукової літератури та офіційних документів.

РОЗДІЛ 1: ПОЛІТИКА БОРГОВОЇ ПАСТКИ КИТАЮ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ

1.1.Визначення та сутність боргової пастки Китаю

Політика боргової пастки Китаю передбачає надання великих позик країнам, які часто не здатні обслуговувати борг, що потенційно дозволяє Китаю отримувати політичний або економічний вплив у цих країнах через реструктуризацію боргу або за рахунок отримання доступу до важливих ресурсів. Ця стратегія, часто згадувана у контексті китайської інвестиційної практики в Африці, викликала значний інтерес та занепокоєння щодо її довгострокових наслідків для суверенітету та економічної стабільності приймаючих країн [1 с. 1-4].

Ініціатива "Один пояс, один шлях" (BRI), розпочата Китаєм у 2013 році, спрямована на розширення економічних і інфраструктурних зв'язків, особливо в Азії, Африці та Європі. Хоча цей проект має на меті економічний розвиток та регіональну інтеграцію, критики заявляють, що він також сприяє розширенню китайської боргової дипломатії, інколи збільшуючи зовнішній борг і залежність країн від Китаю. Це викликає занепокоєння щодо суверенітету і економічної незалежності країн-учасників.

Взагалі, термін "політика боргової пастки" (debt-trap diplomacy) з'явився у 2017 році в аналітичному центрі в Північній Індії і швидко поширився через ЗМІ, розвідувальні кола та західні уряди, генеруючи майже 2 мільйони результатів пошуку в Google за 0,52 секунди і починаючи перетворюватися на глибоку історичну правду за короткий період часу [2, с. 1-14]. Цей термін широко використовується для опису підходу, за яким країни, зокрема Китай, надають великі позики іншим країнам, які потенційно не зможуть їх обслуговувати, створюючи фінансову залежність та збільшуючи свій вплив.

Хоча Китай є найбільш відомим прикладом країни, що використовує таку політику, він не єдиний. Політика боргової пастки може бути властивою будь-якій країні або міжнародній інституції, яка надає позики з потенційно обтяжливими умовами, сподіваючись отримати економічну або політичну вигоду в разі невиконання зобов'язань позичальником. Проте, важливо зазначити, що існує значна критика та дебати щодо реальності та справедливості цієї концепції, деякі експерти та дослідження стверджують, що наратив про боргову пастку не відображає точної картини міжнародного фінансування та розвитку.

Наразі, коли згадується термін “боргової пастки”, науковці зазвичай натякають на Китай, хоча розглянувши це питання з історичної перспективи, можна бути впевненим, що це не так. До найбільш відомих прикладів можна віднести:

- Дії колоніальних держав у XIX та початку XX століть, коли вони надавали позики країнам Глобального Півдня під високі відсотки, що часто призводило до економічної залежності та політичного підпорядкування. Британська та Французька імперії, зокрема, використовували такі практики в Африці, Азії та Латинській Америці для розширення свого впливу та контролю над ресурсами.
- Післявоєнного період, коли Сполучені Штати через План Маршалла надавали значну фінансову допомогу країнам Західної Європи для відновлення після Другої світової війни. Хоча цей план і не був спрямований на створення боргової пастки, він мав на меті зміцнення економічних та політичних зв'язків між США та Європою, а також стримування поширення комунізму.

1.2. Ініціатива «Один пояс один шлях» та її вплив на Африку

Повернемося до того, з чого все почалося: ініціатива “Один пояс один шлях” (далі BRI - “belt and road initiative”). Ініціатива була запропонована Президентом Китаю Сі Цзіньпіном і була амбітним проектом, спрямованим на підтримку економічного розвитку та регіональної інтеграції шляхом створення інфраструктурних зв'язків між Китаєм та країнами Євразії, Африки та за її межами.

У вересні 2013 року, під час візиту до Казахстану, Сі Цзіньпін вперше озвучив ідею "Економічного поясу Шовкового шляху". Невдовзі після цього, в жовтні 2013 року, під час візиту до Індонезії, він запропонував створення "Морського Шовкового шляху XXI століття". А вже на 19-му Національному з'їзді Комуністичної партії Китаю у 2017 році було ухвалено рішення про інтеграцію ініціативи BRI до Конституції КПК, що підкреслювало її центральне значення в китайській зовнішній політиці.

З моменту запуску ініціативи було реалізовано або заплановано низку великих інфраструктурних проектів, включаючи залізниці, автомагістралі, порти та енергетичні станції по всьому світові, особливо в країнах, що розвиваються. На форумі Боао для Азії в березні 2015 року Сі Цзіньпін зазначив: "Ініціатива 'Один пояс, один шлях' не є пустими словами. Це реальна робота, яка може бути відчутна та приносити реальну користь країнам регіону [3, с. 67-76].

Ініціатива BRI висвітлюється в китайських ЗМІ як ключовий елемент зовнішньої політики, що має на меті економічний розвиток і зміцнення міжнародного співробітництва, просуваючи гуманні цілі як розвиток інфраструктури. У той же час, західні медіа критикують BRI за можливі ризики залежності від Китаю, екологічні загрози і непрозорість фінансових угод, підкреслюючи її потенційний вплив на геополітичну динаміку на користь Китаю.

Наприклад, дослідження Лі Цзятао та ін. (2019) аналізує конструкцію дискурсу BRI в китайських та американських ЗМІ, виявляючи відмінності у підходах до оцінки ініціативи. В той час як китайські медіа наголошують на економічних перевагах і міжнародному співробітництві, американські ЗМІ часто акцентують на потенційних ризиках та викликах, пов'язаних з реалізацією BRI [4, с. 68].

Ця різниця у висвітленні відображає глибше протиріччя між Китаєм та Заходом у питаннях міжнародної політики та економіки, підкреслюючи складність і багатогранність взаємодії між глобальним Сходом та Заходом в контексті BRI.

Політика боргової пастки у контексті Африки в рамках Ініціативи "Один пояс, один шлях" виникла через масштабне розширення капіталу Китаю в африканські країни. Це розширення є частиною стратегії Китаю зміцнити свою позицію як головної глобальної економічної та політичної сили. Майже 70 країн приєдналися до мережі BRI, що сприяє економічному зростанню та допомагає зменшити інфраструктурний розрив. Однак, випадок розширення капіталу Китаю в Африці показав змішані результати, де деякі економіки стають більш залежними і навіть стикаються з борговою пасткою.

Розглянемо на реальних прикладах. Спираючись на дослідження Ф. Аль-Фадхат та Харі Прасетіо, було проаналізовано структурну диспропорцію між Китаєм як інвестором і африканськими країнами як отримувачами інвестицій, стверджуючи, що ця диспропорція призвела до боргової пастки [5, с. 1-5]. Наприклад, у Зімбабве китайські інвестиції та кредити стимулювали розвиток інфраструктури, але водночас збільшили зовнішній борг країни, що викликало залежність від Китаю та побоювання щодо втрати суверенітету через часткову непрозорість фінансових умов. В Камеруні китайське фінансування також зосереджене на інфраструктурі, проте проблеми з обслуговуванням боргу викликають занепокоєння щодо можливої втрати контролю

над ключовими активами. Джибуті, яке має стратегічне значення для Китаю через своє географічне розташування біля Воріт Сподівань, зіткнулося зі зростанням боргу перед Китаєм, що викликає побоювання щодо національного суверенітету через китайське фінансування портової інфраструктури.

Тобто, як висновок, китайські інвестиції сприяють економічному розвитку африканських країн, вони також створюють умови, за яких ці країни можуть опинитися в борговій пастці, що обмежує їхній економічний суверенітет і збільшує залежність від Китаю.

1.3. Економічні та політичні мотиви Китаю в Африці

Потрібно розуміти, які ж саме мотиви спонукають Китай брати таку активну участь у кредитуванні Африки. За дослідженнями Івара Колстада та Арне Віга було виділено наступні мотиви [6, с. 31-50]: китайські інвестиції в Африку мають економічні мотиви, особливо у доступі до нафти та мінералів, що підтримує економічне зростання Китаю, особливо в країнах з нестабільним інституційним середовищем; історичні зв'язки між Китаєм та Африкою сягають XV століття і зміцнились у XX столітті під час холодної війни через підтримку африканських незалежностей; політично, Китай прагне зміцнити зв'язки, використовуючи "м'яку силу" для забезпечення підтримки в міжнародних організаціях, зокрема в ООН; Китай також пропагує взаємну вигоду від своєї присутності в Африці, наголошуючи на розвитку інфраструктури та передачі технологій, що одночасно сприяє економічному розвитку і зростанню залежності від Китаю.

З початку 2000-х років активність Китаю в Африці значно зросла: інвестиції та кредити спрямовані на стимулювання економічного зростання та розвиток

інфраструктури на всьому континенті. З 2000 по 2022 рік 39 китайських кредиторів надали африканським урядам і регіональним інституціям 1 243 кредити на загальну суму 170,08 мільярда доларів США. Цей рівень кредитування є значним, оскільки становить 64% від обсягу кредитування Африки Світовим банком і майже в п'ять разів перевищує обсяг кредитування Африки Африканським банком розвитку за той самий період. [7, с. 18-29]

Пік китайського кредитування Африки припав на 2016 рік, після чого спостерігався помітний спад. Цю тенденцію пояснюють різними факторами, зокрема впливом пандемії COVID-19, яка суттєво вплинула на африканські економіки та їхню спроможність обслуговувати борги. Пандемія в поєднанні з попередніми надмірними запозиченнями після ініціатив зі списання боргів на початку 2000-х років, ймовірно, вплинула як на готовність африканських країн брати нові кредити від Китаю, так і на кредитну спроможність китайських банків. [8, с. 27-30]

Станом на кінець 2023 року, 53 з 54 африканських країн є учасниками ініціативи BRI. Це свідчить про значний вплив ключового проекту зовнішньої політики Китаю на африканський континент. Дані про приєднання наведені на рисунку 1.1.

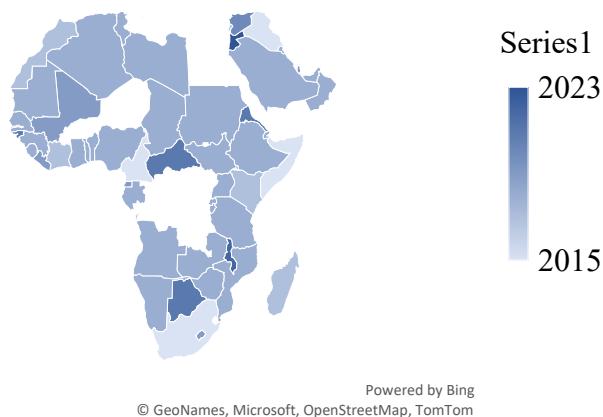

Рисунок 1.1. Країни-учасники BRI за роками приєднання до ініціативи [9]

Загалом, кредитування Китаєм африканських країн зосереджене переважно на країнах з великими природними ресурсами, особливо в тих випадках, коли інституційне середовище країни-господаря є проблематичним. Це ставить під загрозу розвиток, оскільки китайські інвестиції сприяють інституційним дисфункціям країн, багатих на ресурси. Однак Китай не відрізняється від інших інвесторів у цьому аспекті - експлуатація ресурсів та слабких інститутів здається головною ідеєю інвестиційної гри в Африці [6, с. 31-50].

Взаємозв'язок між кредитуванням країн Африки Китаєм та їх географічним положенням частково визначається стратегічними інтересами та економічними потребами обох сторін. Китай, як правило, ініціює свої економічні відносини з африканськими країнами через двосторонні переговори високого рівня, часто у формі позик від Експортно-імпортного банку Китаю на великі інфраструктурні проекти, що погашаються експортом ресурсів до Китаю. Африканські ресурси, отримані від Китаю, менш уважно вивчаються, ніж інфраструктура, яку африканські ресурси купують у Китаю. Розвиток місцевих зв'язків є одним із найясніших способів, за допомогою яких африканські країни можуть отримати вигоду від ринкової участі китайських будівельних компаній. [10, с. 475-483]

Узагальнюючи наявні дані, можна зробити висновок, що активність Китаю в Африці визначається комплексом стратегічних, економічних та політичних інтересів. Китай не лише прагне доступу до природних ресурсів, але й намагається зміцнити свої геополітичні позиції на глобальному рівні, забезпечуючи підтримку в міжнародних організаціях. Водночас, китайські інвестиції та кредити сприяють розвитку інфраструктури та економічного зростання в африканських країнах, хоча водночас можуть посилювати залежність цих країн від Китаю та ускладнювати їхню боргову ситуацію.

1.4. Вплив китайських кредитів на африканські країни

Китай має стратегічні інтереси у своїх інвестиціях та кредитуванні в Африці, зокрема доступ до природних ресурсів для підтримки економічного зростання, розширення ринків збуту своїх товарів та послуг, зміцнення політичних зв'язків для дипломатичної підтримки, особливо в ООН, та стратегічне розміщення інвестицій у географічно важливих регіонах. Китай також прагне зміцнити свій міжнародний імідж як глобального лідера у розвитку, підкреслюючи принципи мутуальної вигоди та співробітництва для створення довгострокових відносин, що сприяють економічному розвитку обох сторін. [11, с. 993-1011].

Африканські країни розраховують на інвестиції від Китаю для розвитку інфраструктури, що сприятиме економічному зростанню і покращенню життєвого рівня. Вони також прагнуть розширити торгівлю з Китаєм, залучити міжнародні інвестиції, отримати технології та навчання, і очікують на політичну підтримку в міжнародних організаціях та розвиткову допомогу у вигляді фінансування соціальних програм. Китайські кредити відрізняються від кредитів міжнародних організацій за характеристиками та наслідками. Ось деякі ключові відмінності, які впливають з досліджень: Китай надав розвиткове фінансування африканським країнам на суму приблизно 73 мільярди доларів з 2000 по 2011 рік, з яких 15 мільярдів відповідають критеріям офіційної розвиткової допомоги за стандартами OECD. Наявність альтернативного фінансування від Китаю знижує ризик конфліктів, пов'язаних із припиненням традиційної допомоги, що підкреслює важливість збору даних про діяльність нетрадиційних донорів. Відмінно від західних донорів, китайське фінансування часто надається без суворих умов, що викликало критику з боку Заходу. Проблеми з борговою стійкістю та вплив китайських інвестицій на африканські економіки також стають предметом занепокоєння щодо довгострокових наслідків для регіону. [12, с. 935-963].

Таким чином можна зробити висновок: китайські кредити в Африці часто не мають жорстких умов, пов'язаних із західними кредитами, і можуть надавати значні суми для інфраструктурних проектів. Однак це також призводить до питань щодо боргової стійкості та довгострокового впливу на місцеві економіки та політичні структури.

Тепер зосередимося саме на китайських кредитах. Китайські кредити в Африці характеризуються наступними основними рисами:

- **Головний кредитор:** Китайський Експортно-Імпортний Банк (China Exim Bank) часто виступає головним кредитором для великих інфраструктурних проектів, які виплачуються експортом ресурсів до Китаю [10, с. 475-483].
- **Умови кредитування:** Китайські кредити часто надаються без жорстких умов, що відрізняє їх від західних кредитів, які зазвичай пов'язані з демократизацією та зменшенням корупції. Це робить китайські кредити привабливими для країн, що розвиваються [13, с. 1-5].
- **Умови виплати кредитів:** У разі неможливості виплати боргу грошовими коштами, Китай надає певну гнучкість у вигляді переоцінки умов кредиту. Наприклад, у багатьох випадках Китай пропонував списання боргу тільки для кредитів під 0% відсотків. З 2000 по 2019 рік Китай списав щонайменше 3,4 мільярди доларів боргу в Африці. Загалом, Китай переглядав або рефінансував близько 15 мільярдів доларів боргу в Африці за цей період [14, с. 2-7].

Китай значно збільшив свої інвестиції в Африці, фокусуючись на фінансуванні великих інфраструктурних та енергетичних проектів, таких як залізниці в Ефіопії та геотермальні станції в Кенії. Однак, ці позики призвели до зростання зовнішнього боргу деяких країн, створюючи фінансові труднощі. Наприклад, Шрі-Ланка втратила контроль над портом Хамбантота, а Замбія ризикує втратити національну

електрокомпанію ZESCO. Інші країни, такі як Ефіопія та Республіка Конго, змушені були реорганізувати свої борги. Це підкреслює необхідність збалансованого підходу до міжнародних фінансових угод для зменшення економічних ризиків.

РОЗДІЛ 2: КИТАЙСЬКА ПОЛІТИКА БОРГОВОЇ ПАСТКИ В АФРИЦІ: СТРАТЕГІЇ ТА НАСЛІДКИ

2.1. Аналіз кейсів африканських країн у борговій пастці

Щоб зрозуміти функціонування китайської боргової пастки в Африці, потрібно зрозуміти поетапний механізм функціонування цієї політики та зрозуміти внутрішньоекономічні деталі африканського регіону, що дозволить нам зрозуміти основні деталі, що впливають на посилення зв'язків між Китаєм та Африкою.

На рисунку 2.1. зображено 10 африканських країн з найбільшим обсягом заборгованості перед Китаєм:

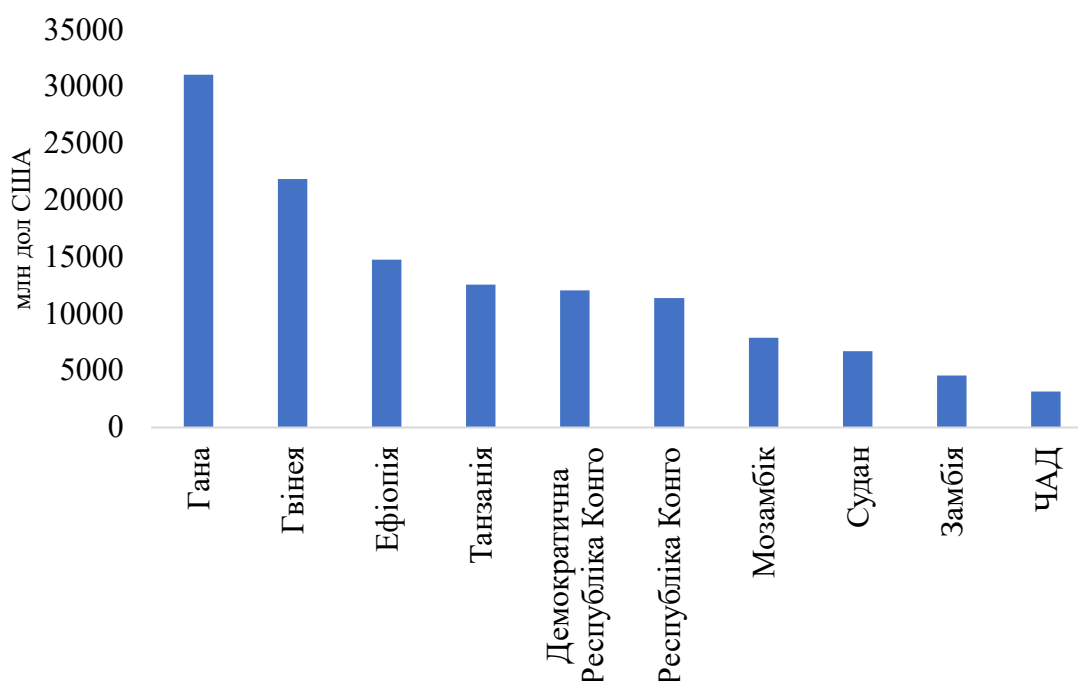

Рис. 2.1. Розмір кредитних зобов'язань 15 найбільших африканських боржників перед Китаєм станом на грудень 2023 року [15, с. 88-89]

З наведеної з рисунку можна зробити наступні висновки - найбільший борг має Гана (\$31.1B), за нею йде Гвінея (\$21.9млрд), Ефіопія (\$14.8 млрд), Танзанія (\$12.6 млрд) та Демократична Республіка Конго (\$12.1 млрд).

Ця інформація свідчить про значний рівень боргового зобов'язання африканських країн перед Китаєм, що є індикатором глибокої економічної залученості Китаю в регіон. З огляду на це, країни Африки можуть стикатися з високим рівнем фінансового ризику та викликами для своєї економічної суверенності.

Китайські інвестиції в Африку, які досягли 110 мільярдів доларів до 2019 року, зосереджені переважно на інфраструктурі, енергетиці та видобутку природних ресурсів. Це входить у рамки Ініціативи BRI, спрямованої на зменшення дефіциту інфраструктури в Африці та підтримку економічного зростання. Китай також активно сприяє ліберальним інвестиційним регулюванням на континенті. Хоча інвестиції сприяли розвитку інфраструктури та економічному зростанню, вони також викликали занепокоєння щодо зростання боргу та впливу на довкілля. Взаємовигідні інвестиції покращують інфраструктуру та сприяють індустріалізації в африканських країнах, але несуть ризики збільшення боргу та екологічних проблем.

Для подальшого аналізу звернемося до рисунків 2.2 і 2.3:

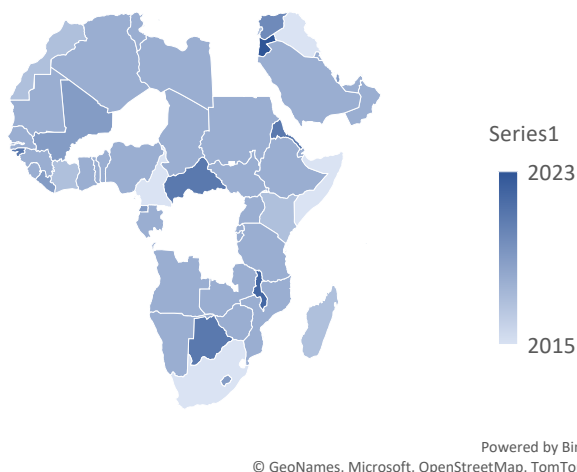

Рисунок 2.2. Країни Африки за роками їх приєднання до ініціативи «Один пояс один шлях» [16]

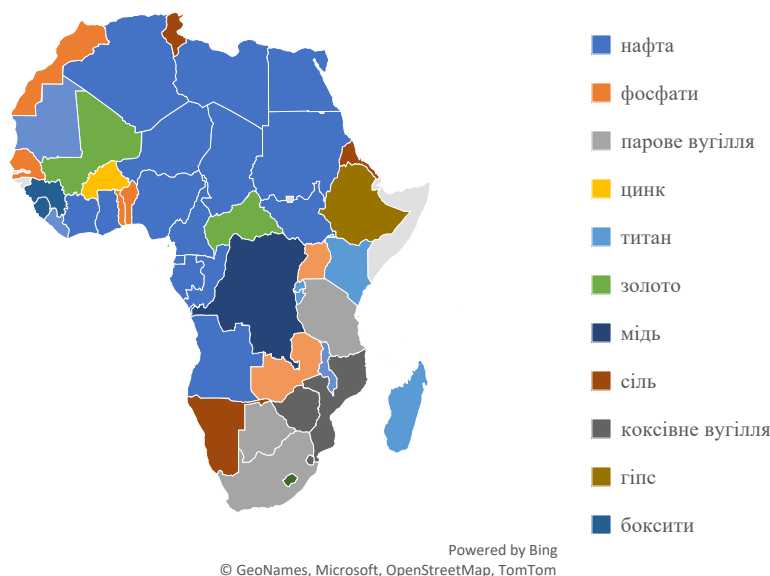

Рисунок 2.3. Ключові ресурси в економіці африканських країн [17]

Аналізуючи дві представлені карти, стає зрозуміло, що розподіл природних ресурсів між африканськими країнами мав значний вплив на їхню участь у китайській ініціативі BRI. Ця ініціатива, яка має на меті посилити регіональне сполучення та стимулювати економічне зростання, схоже, була стратегічно розроблена для

інтеграції країн, багатих на природні ресурси, що потенційно дасть Китаю доступ до цих цінних товарів.

Країни з багатими природними ресурсами, такі як нафта в Лівії та Нігерії, газ в Алжирі та Єгипті, мідь і золото в Демократичній Республіці Конго, Замбії та Південній Африці, а також алмази в Ботсвані, приєдналися до Ініціативи BRI. Вони є ключовими для промислового зростання Китаю і важливими вузлами у глобальному ланцюгу поставок. Однак, до BRI також приєдналися країни зі стратегічним розташуванням або потребами в розвитку інфраструктури, що показує, що ресурси не є єдиним фактором участі. Політична воля та стратегічне партнерство з Китаєм також відіграють важливу роль у цьому процесі. BRI приваблює як ресурсно багаті країни, так і ті, що прагнуть розвивати свої видобувні потужності та інфраструктуру через інвестиційні пакети, запропоновані Китаєм.

Хоча наявність природних ресурсів в Африці частково корелює з участю в Ініціативі BRI, реальна динаміка залежить від економічних інтересів, геополітичних стратегій, потреб у розвитку інфраструктури та двосторонніх відносин з Китаєм. Для повного розуміння боргової ситуації в Африці необхідно розглянути заборгованість по кожній країні окремо, аналізуючи взаємозв'язки цих факторів. Це можна простежити на рисунку 2.4:

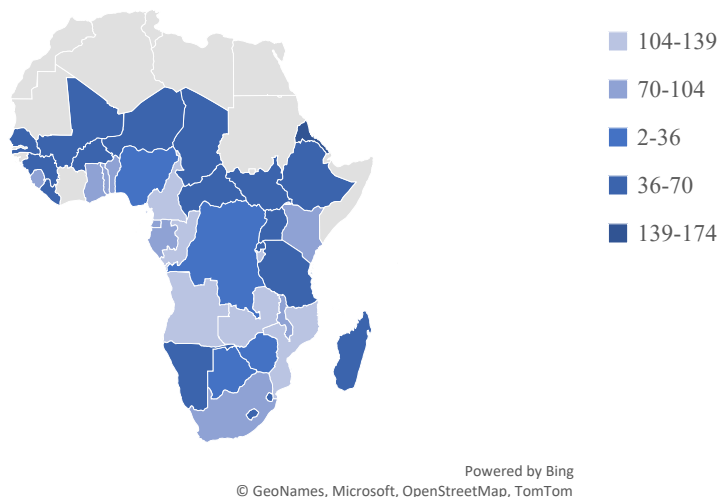

Рисунок 2.4. Частка зовнішнього боргу до ВВП країн Африки, % [18]

Взаємозалежність між співвідношенням боргу до ВВП та природними ресурсами в Африці може свідчити про наступне: країни Африки, багаті на природні ресурси, часто використовують ці ресурси для забезпечення вигідних кредитних угод для інфраструктурних проектів через Ініціативу BRI. Однак, надходження від ресурсів не завжди достатні для погашення кредитів, що веде до високого співвідношення боргу до ВВП. Країни з меншими природними ресурсами можуть зіткнутися з подібними борговими проблемами, якщо економічне зростання не відповідає взятим зобов'язанням. Існує взаємозв'язок між наявністю природних ресурсів і участю в BRI, де країни з більшими ресурсами використовують їх як заставу для залучення інвестицій. Ця стратегія може бути ризикованою при негативних змінах на ринку. Також політична нестабільність в регіоні може впливати на ефективність використання залучених інвестицій та управління боргом.

Проаналізувавши дані стосовно політичної нестабільності африканських країн, можна зробити висновок, що переважно країни Центральної Африки та регіону пустелі Сахару мають тенденції до нестабільності. Це насамперед пов'язано з

важкими умовами для проживання для населення. Порівнюючи ці дані з вищенаведеними аналізами, можна дійти до наступних двох висновків:

1. Політична нестабільність і борг: Країни з високим рівнем політичної нестабільності можуть мати обмежений доступ до міжнародних ринків капіталу і тому можуть більше покладатися на двосторонні кредити, наприклад, від Китаю, якого нестабільність може менше стримувати. Високий рівень політичної нестабільності може призвести до менш вигідних умов кредитування з боку традиційних багатосторонніх кредиторів через сприйняття вищого ризику, що може не так сильно стримувати Китай. Це може призвести до зростання боргу цих країн, оскільки вони звертатимуться за фінансуванням до китайських кредитів.

2. Політична нестабільність і природні ресурси: Часто існує парадокс "ресурсного прокляття" [19, с. 167-184], коли країни, багаті на природні ресурси, стикаються з високим рівнем політичної нестабільності через конфлікти за контроль над ресурсами та розподіл доходів. Така ситуація може приваблювати зовнішні інвестиції з таких країн, як Китай, які прагнуть отримати доступ до ресурсів, іноді без жорстких політичних чи управлінських умов.

Проте не варто робити висновок, що політична нестабільність у африканських країнах має прямий зв'язок з надмірними китайськими кредитами. Насамперед вона пов'язана з такими факторами, як культурна гетерогенність, низька легітимність політичного режиму, відсутність примусової сили, економічна відсталість і структурна простота [20, с. 347-359].

Таким чином, можна прописати основні сильні та слабкі сторони, загрози та виклики, що виникають під час китайського кредитування країн Африки:

Сильні сторони китайських інвестицій в Африці включають значний розвиток інфраструктури, що може покращувати економічну інтеграцію та сприяти торгівлі. Доступ до фінансування через китайські кредити зазвичай більш відкритий для країн з політичною нестабільністю або обмеженим доступом до традиційних кредитних ринків. Проекти, які фінансуються Китаєм, створюють нові робочі місця та сприяють зростанню ВВП, а також забезпечують можливість розробки природних ресурсів.

Однак, серед **слабких сторін** можна виділити високий рівень боргу до ВВП, що може свідчити про потенційну нездатність країн обслуговувати свої борги. Зростання залежності від китайського фінансування може обмежити економічну незалежність і політичний суверенітет країн. Існує також ризик того, що контроль за важливими ресурсами та інфраструктурою може перейти до китайських рук, що може зменшити контроль місцевих урядів і спричинити проблеми з корупцією та неефективним управлінням.

Можливості, які надають китайські інвестиції, охоплюють розвиток нових секторів економіки, таких як технології та виробництво, що можуть вести до економічного зростання та модернізації. Розвиток інфраструктури може підвищити експортні можливості та сприяти інтеграції країн в глобальну економіку, що може призвести до трансформації традиційно ресурсно-орієнтованих економік.

З іншого боку, **загрози** включають ризик "боргової пастки", коли доходи від інвестицій не покривають витрати на обслуговування боргу, що може посилити геополітичну вразливість країн. Зростаючий вплив Китаю може також викликати напруженість з іншими глобальними державами. Втрата контролю над власними природними ресурсами та можливі соціальні та екологічні проблеми можуть погіршити політичну нестабільність в регіоні.

Загалом, китайські інвестиції пропонують Африці шлях до розвитку інфраструктури та економічного зростання, але при цьому несуть ризики залежності, управління та політичної стабільності. Важливо знайти баланс між використанням цих можливостей для розвитку та управлінням потенційними ризиками. На рисунку 2.5 можна простежити основні сфери економіки країн Африки, в які Китай вкладав значні кошти.

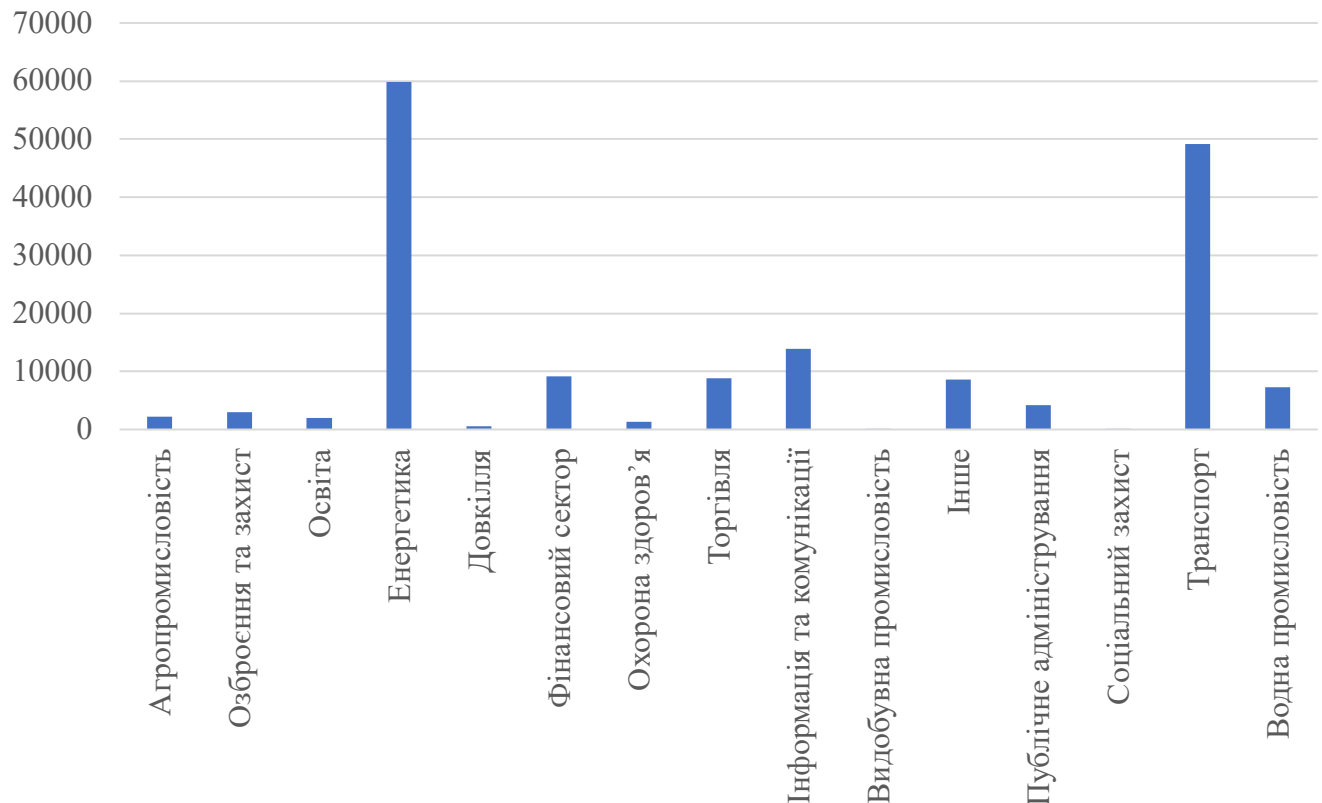

Рисунок 2.5. Розподіл китайських кредитів у Африку за сферами [21]

Виходячи з наданих даних, можна зробити наступні висновки:

1. Енергетика - Найбільша сума виділена в енергетичний сектор, понад 59 мільярдів доларів, що фінансує проекти електростанцій, гідроелектростанцій та відновлюваної енергії.

2. Транспорт - Значне фінансування у розмірі близько 49 мільярдів доларів спрямоване на розвиток транспортної інфраструктури, включно з дорогами, залізницями, портами та аеропортами.

3. Комунікації та технології - Сектор ІКТ отримав майже 14 мільярдів доларів, відображаючи інвестиції в цифрову інфраструктуру.

4. Базові послуги - Важливі інвестиції також надходять в сектори водопостачання та охорони здоров'я, на суму 7,3 мільярдів та 9,1 мільярдів відповідно, підтримуючи громадське здоров'я та рівень життя.

5. Різноманітність секторів - Інвестиції розподілені між широким спектром інших секторів, включно з сільським господарством, освітою, фінансами та управлінням, що свідчить про всебічну взаємодію з різними аспектами економічного розвитку країн.

6. Менші сектори- Сектори, такі як соціальний захист, охорона довкілля та видобуток неенергетичних корисних копалин, отримали відносно менше фінансування, підкреслюючи їхню другорядність у китайських кредитних стратегіях в регіоні.

Загальний обсяг інвестицій у розмірі близько 170 млрд. вказує на значні масштаби китайської фінансової участі в Африці. Ці цифри ілюструють стратегічні інвестиційні пріоритети Китаю в Африці, підкреслюючи розвиток інфраструктури як засіб стимулювання економічного зростання, потенційного створення ринків для китайських товарів і забезпечення доступу до африканських ресурсів. Дані також свідчать про те, що китайські кредити відіграють значну роль у зусиллях Африки з модернізації та покращення інфраструктури та послуг, хоча це часто супроводжується занепокоєнням щодо стійкості боргу та впливу на місцеву економіку.

Китай отримує значні стратегічні та економічні вигоди від кредитування проектів в Африці, що включають будівництво портів та залізниць у рамках ініціативи BRI. Це забезпечує стратегічний доступ до африканських ресурсів і ринків. Крім того, Китай забезпечує роботою свої компанії, експортує товари та послуги, та часто зв'язує кредитування з доступом до природних ресурсів, як у "моделі Анголи", де кредит був забезпечений нафтою. Розширення експортних ринків в Африці та посилення політичного впливу через економічні партнерства також є ключовими цілями Китаю. На відміну від традиційної допомоги, Китай фокусується на торгівлі та інвестиціях у інфраструктуру, що підкреслює його підхід до розвиткового партнерства.

В той же час така політика Китаю дуже впливає на розвиток Африки та її інфраструктури. У рамках ініціативи BRI, африканські країни зіштовхнулися з рядом викликів, які мають глибокі фінансові, соціальні та екологічні наслідки для континенту. Центральною проблемою є залежність африканських держав від кредитів, наданих у рамках цієї стратегії, що спричиняє значне фінансове навантаження на них. Крім того, непрозорість угод між Китаєм та африканськими країнами призводить до умов, що не завжди вигідні для останніх, включно з потенційною втратою контролю над власними інфраструктурними активами у разі невиконання кредитних умов. Монополізація ринку китайськими компаніями обмежує місцеві можливості для бізнесу та працевлаштування, тоді як вплив на навколишнє середовище підкреслює необхідність врахування екологічних наслідків розвитку інфраструктури. Зростання зовнішнього боргу африканських країн перед Китаєм ставить під загрозу їхню фінансову незалежність та стабільність, а соціальний опір та ризик втрати суверенітету вказують на необхідність ретельної оцінки умов кредитування та активізації діалогу з Китаєм. [23, с. 1-15]

Аби фіналізувати все написане вище, потрібно провести аналіз DESTEP з оглядом демографічних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних та

політичних аспектів, які впливають на взаємодію між Китаєм та африканськими країнами в рамках кредитування та інвестицій.

Африка відзначається швидким **демографічним** зростанням та молодим населенням, що відкриває великі можливості для розвитку ринку та робочої сили. Китайські інвестиції і кредити можуть значно сприяти розвитку інфраструктури, необхідної для обслуговування зростаючого населення.

З **економічного** погляду, китайська кредитна політика фокусується на фінансуванні масштабних інфраструктурних проектів, які можуть підштовхнути економічне зростання в Африці. Однак, це також несе ризик збільшення боргового тягаря для африканських країн, що може загрожувати їх економічній стабільності.

З **соціального** боку, інвестиції в інфраструктуру можуть покращити умови життя, надаючи доступ до освіти, охорони здоров'я та транспорту. Важливо забезпечити, щоб ці проекти були доступні для місцевих громад і враховували їх потреби.

Технологічно, Китай акцентує на розвитку технологічної інфраструктури, такої як телекомунікації та відновлювана енергія, що може сприяти технологічному прогресу в регіоні. Однак, існує загроза залежності від китайських технологій і стандартів.

Екологічний аспект включає ризики для навколишнього середовища, пов'язані з будівництвом інфраструктури. Важливо, щоб інвестиції враховували екологічні стандарти та сприяли сталому розвитку.

Політично, китайська кредитна політика посилює зв'язки між Китаєм та африканськими країнами, підсилюючи їх співпрацю. Однак це також викликає

занепокоєння щодо зростаючого впливу Китаю на континент, що може вимагати уважної політичної взаємодії та дипломатії для балансування відносин.

Як висновок можна сказати, що китайська кредитна політика сприяла значному розвитку інфраструктури в Африці, включаючи дороги, залізниці, порти та інші критично важливі проекти. Це покращило економічні перспективи багатьох африканських країн, забезпечивши їм необхідне фінансування, яке часто було недоступне через традиційні західні канали. Водночас, зростаючий обсяг боргів та умови кредитування викликають побоювання щодо потенційної боргової пастки та втрати контролю над важливими національними активами.

2.2 Аналіз даних щодо боргової ситуації країн Африки

Аналіз економічної залежності

Як вже зазначалося, китайська експансивна кредитна політика в Африці приносить як переваги, так і недоліки для здорового функціонування африканських макроекономічних систем. Проте потрібно провести аналіз економічної залежності африканських країн як від Китаю, так і від інших світових гравців у кредитних відносинах. Дані наведено у додатку В.

Деякі африканські країни значно залежать від китайських кредитів, особливо Ангола та Джибуті, де велика частина їх ВВП прив'язана до китайського фінансування. Середні відсоткові ставки за кредитами варіюються, відображаючи різний рівень кредитного ризику, який Китай сприймає в різних країнах та можливі відмінності в умовах кредитування. Географічні тенденції показують, що висока залежність часто зосереджена у Центральній та Східній Африці, де економіки менш

розвинені і доступ до міжнародних фінансових ринків обмежених. З політичної точки зору, китайське фінансування може вважатися альтернативою Заходу, особливо для країн з авторитарними режимами або складними відносинами з західними державами, оскільки Китай часто надає кредити без строгих політичних умов.

Щоб кількісно оцінити економічну кредитну залежність країн Африки від Китаю, можна використати наступну формулу індексу економічної кредитної залежності (ІЕКЗ):

$$\text{ІЕКЗ} = \frac{\text{Китайські кредити}}{\text{ВВП}} * 100\% + \frac{\text{Китайські кредити}}{\text{Загальний зовнішній борг}} * 100\% + \text{Середні відсоткові ставки по кредитам}$$

Ця формула враховує відношення китайських кредитів до ВВП та загального зовнішнього боргу, а також середні відсоткові ставки, що дає можливість оцінити як безпосередню економічну залежність, так і фінансовий тиск, що впливає з цих кредитів. Результати подані на рисунку 2.6:

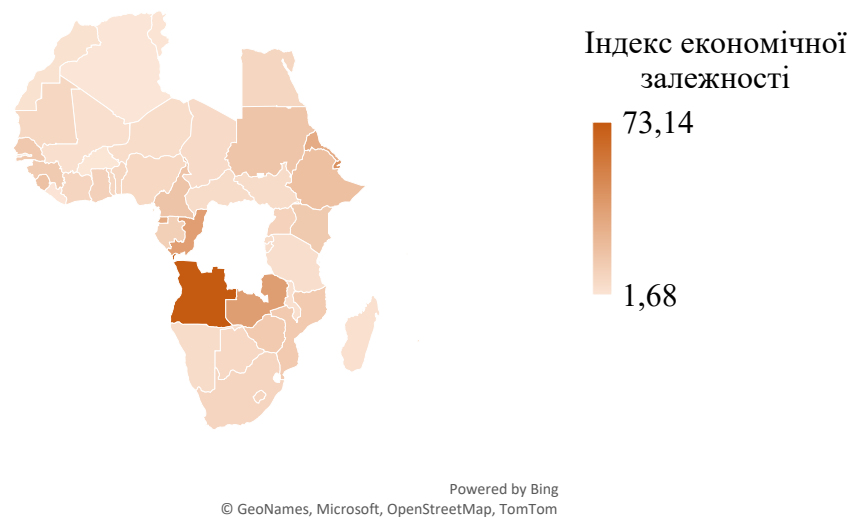

Рис 2.6. Індекс економічної залежності країн Африки від китайських кредитів.

Деякі африканські країни, зокрема Ангола та Джибуті, значно залежать від китайських кредитів, які становлять велику частку їх ВВП. Відсоткові ставки по цих кредитах варіюються, що відображає різницю в умовах кредитування та рівень ризику, який Китай сприймає у різних країнах. Висока залежність від китайського фінансування часто спостерігається у Центральній та Східній Африці, де економіки менш розвинені. З політичної точки зору, китайське фінансування привабливе для країн з авторитарними режимами чи складними відносинами з Заходом, оскільки Китай часто надає кредити без вимоги виконання строгих політичних умов.

Як приклад, Ангола та Замбія розвинули значні торговельні відносини з Китаєм, де Китай експортує різноманітні товари, від товарів споживання до капітальних товарів до цих країн, і в обмін імпортує сировину та природні ресурси, особливо нафту з Анголи та мідь з Замбії. Ця динаміка торгівлі призвела до сприятливого торговельного балансу для Китаю та збільшення залежності Анголи та Замбії від китайського ринку для свого експорту. [24, с. 381-403]

Також Ангола, зокрема, була значним бенефіціаром китайських позик, що становить велику частку загальних позик, наданих Китаєм африканським країнам між 2000 та 2017 роками. Ці позики були вирішальними у фінансуванні інфраструктурних проєктів, але також збільшили борг Анголи перед Китаєм, підвищуючи її економічну вразливість. Замбія також бачила значні китайські інвестиції, особливо в секторі видобутку міді, додатково закріплюючи свої економічні зв'язки з Китаєм [25, с. 547-575].

Високий рівень економічної залежності від Китаю призвів до того, що деякі африканські країни використовують свої природні ресурси як заставу для позик, що стає проблематичним, коли ці країни зіштовхуються з труднощами у сплаті боргів. Це викликало занепокоєння щодо суверенітету та контролю над природними ресурсами,

оскільки невдача у виплаті позик може призвести до контролю Китаєм за значними секторами їхніх економік. Залучення Кенії з Китаєм, зокрема в контексті відкриття природних ресурсів, ілюструє, як африканські країни можуть пропонувати більш лібералізовані кредитні лінії або використовувати природні ресурси як важіль у переговорах з Китаєм. Ця динаміка має наслідки для контролю над цими ресурсами та умов взаємодії з китайськими суб'єктами [26, с. 1-4].

Варто зрозуміти, чому африканські країни активно стають реципієнтами китайських кредитів, проте не мають такого ж ставлення до західних кредитів. Насамперед, Китай ставить дуже унікальні умови при кредитних відносинах, до яких можна віднести:

- Інфраструктура в обмін на ресурси, яка розглядається як виграш для обох сторін, проте його вплив на наслідки в довгостроковій перспективі є підґрунтям для багатьох дискусій. [27, с. 207-226]
- Політика невтручання та відсутність умов, при якій Китай, на відміну від Заходу, не ставить особливих умов, як наприклад посилення демократії або боротьби з корупцією. Це призвело до того, що Китай розглядається як «ліберальна» альтернатива Заходу. [28, с. 5]

Хоча китайське кредитування може сприяти розвитку інфраструктури та економічному зростанню в Африці, існують побоювання, що це може призвести до зростання боргового тягаря в цих країнах. Зокрема, підхід "інфраструктура в обмін на ресурси" може посилити залежність Африки від експорту природних ресурсів і обмежити і так слабку диверсифікацію її економік. Окрім цього, відсутність умов може сприяти продовженню авторитарних режимів і корупції у владі.

Як практичний кейс до політики «інфраструктури в обмін на ресурси», можна згадати, як Китай застосував програму "Інфраструктура в обмін на ресурси" в Африці,

зокрема в Демократичній Республіці Конго (ДРК), де країна не могла виплатити свої борги. Цей підхід дозволив Китаю отримати доступ до природних ресурсів, таких як мідь та кобальт, в обмін на будівництво інфраструктури в ДРК. Ця ситуація викликала занепокоєння щодо зростання заборгованості та впливу на суверенітет африканських країн. Подробиці про конкретні угоди та їхні наслідки часто виявляються недостатньо прозорими, викликаючи дискусії щодо довгострокового впливу таких домовленостей на економічний розвиток і незалежність країн Африки. [29, с. 615]

Вплив китайських кредитів на африканські країни є різним і охоплює економічні, політичні та соціальні аспекти, від інвестиційних потоків до торговельних балансів. Ці кредити фінансують важливі інфраструктурні проекти, сприяючи економічному розвитку, але також збільшують боргове навантаження та економічну залежність від Китаю. Африканським країнам важливо розробити стратегії для зменшення залежності, зокрема через диверсифікацію економічних партнерів та інвестиції у внутрішні сектори як освіта та технології, щоб зберегти суверенітет та досягти стійкого розвитку.

Аналіз геополітичної вразливості

Африка стає ареною інтенсивної геоекономічної взаємодії між світовими державами, серед яких Китай вирізняється активним розширенням свого впливу через масштабні інвестиційні проекти та кредитування. Геополітична вразливість у цьому контексті означає ризик втрати суверенітету та стратегічних інтересів держав через залежність від зовнішнього фінансування та економічний тиск. У короткостроковій перспективі це може спричинити зростання економічної залежності та втрату контролю над національними активами, тоді як у довгостроковій перспективі —

зниження політичного суверенітету та геополітичного впливу, а також посилення внутрішніх соціально-економічних диспропорцій.

Тому індекс геополітичної вразливості (ІГВ) ми будемо розраховувати за наступною формулою:

$$\text{ІГВ} = w_1 * P + w_2 * E + w_3 * M + w_4 * S + w_5 * E_c,$$

Де P – показник політичної стабільності, коеф. 2.5,

E -показник економічної стабільності, коеф 2.5,

M -показник військової безпеки, коеф 2,

S -показник соціальної стійкості, коеф 2,

E_c – показник екологічної стійкості, коеф 1,

w_1, w_2, w_3, w_4, w_5 – вагові коефіцієнти значимості.

Результати обчислення індексу геополітичної вразливості можна побачити на рисунку 2.7, де менший показник показує вразливість, а більший – силу. Дані для обчислення наведені в додатку Г.

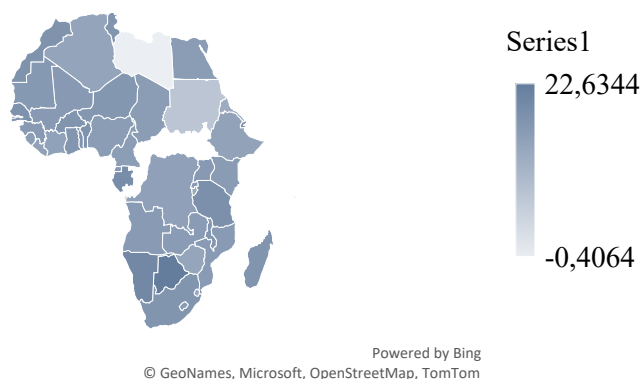

Рисунок 2.7. Індекс геополітичної вразливості [на основі розрахунків автора]

З додатку Г можна проаналізувати взаємозв'язки між політичною стабільністю, економічною свободою, витратами на військову силу, людським розвитком, екологічною стійкістю та геополітичними ризиками. Наприклад, країни з вищими індексами людського розвитку, як правило, мають вищий індекс економічної свободи та екологічних індексів, що може свідчити про краще загальне добробут і управління. Однак, це не правило, оскільки є винятки.

Більше того, країни з від'ємними індексами політичної стабільності часто, здається, витрачають більше на армію як відсоток від їхнього ВВП, що може вказувати на внутрішні або зовнішні тиски на управління. Індекс геополітичної вразливості, схоже, дещо корелює з політичною стабільністю, оскільки можна очікувати, що країни з нижчою стабільністю будуть більш вразливими до геополітичних загроз.

Беручи до уваги нещодавні дослідження науковців, можна зробити наступні висновки стосовно геополітичних викликів, з якими стикаються країни Африки при участі в ініціативі ОПОШ: [30, с. 1-21]

Ініціатива BRI внесла значний вклад у розвиток інфраструктури та економіки африканських країн, але також збільшила їх геополітичну вразливість. Залежність від китайського фінансування порушує питання стійкості боргу, з ризиком втрати контролю над стратегічними активами при невиплаті боргів. Критики вказують на непрозорість управління фінансами та соціально-екологічні проблеми, такі як примусова праця та екологічне руйнування. Стратегічні інвестиції, такі як порти та залізниці, викликають занепокоєння щодо довгострокового впливу Китаю та потенційних наслідків для суверенітету країн. Загалом, зростання іноземного впливу, особливо з боку Китаю, створює ризики для національної безпеки і політичної незалежності цих держав.

Аналіз боргової стійкості

У період стрімкого економічного зростання та глобалізації, Африканський континент стикається із викликом втримання балансу між необхідністю інфраструктурного розвитку та забезпеченням боргової стійкості перед обличчям агресивної кредитної політики Китаю. Боргова стійкість африканських країн, підточена підвищеною кредитацією, вимагає ретельного аналізу, особливо в контексті стратегічних інвестицій в рамках ініціативи "Один пояс, один шлях". Зважаючи на значні обсяги запозичень, які часто не супроводжуються відповідним збільшенням економічної віддачі, виникає ризик перетворення інвестиційних проєктів на інструментарій політичного та економічного тиску. Це не лише питання фінансової відповідальності, а й збереження суверенітету та уникнення створення залежних відносин, які можуть обмежити політичну та економічну свободу дій держав. Критичний аналіз механізмів кредитування та умов залучення іноземного капіталу дозволить африканським лідерам та міжнародним партнерам формувати ефективні стратегії для запобігання ризикам надмірної заборгованості. [31, с. 53]

Африканські країни, які активно запозичують у Китаю, можуть зіткнутися з фінансовими кризами, зниженням бюджетної гнучкості, і зростанням соціальної нестабільності через використання національних ресурсів на обслуговування боргів. Надмірне запозичення може також знизити інвестиційну привабливість регіону та спровокувати макроекономічні ризики, включаючи потенційні дефолти, що можуть вплинути на глобальну фінансову стабільність та збільшити геополітичну напруженість.

Китайські кредити привабливі для африканських держав через низькі відсоткові ставки, менше умовностей порівняно з традиційними західними донорами, швидкість та простоту отримання, а також готовність фінансувати великомасштабні

проекти. Китай також пропонує стратегічне партнерство, яке включає торгівлю, інвестиції та доступ до китайських товарів і технологій. Однак, ці позики несуть ризики збільшення боргового навантаження та "дипломатії боргової пастки", де країни можуть втратити контроль над стратегічними активами або ресурсами, що ставить під загрозу їхній суверенітет та політичну незалежність.

Китайські кредити африканським країнам часто пропонуються під низькі відсоткові ставки, порівняно з міжнародними нормами. Відсоткові ставки можуть варіюватися, але зазвичай вони знаходяться в діапазоні від 2% до 3% річних. [32, с. 47-68]. Основні умови, які Китай ставить при наданні цих кредитів, включають:

- **Використання кредитів:** Кредити часто виділяються спеціально для інфраструктурних проектів, таких як дороги, мости, порти та енергетичні установки. Китай може вимагати, щоб проекти були виконані китайськими компаніями або що китайське обладнання і матеріали використовувалися в проектах.
- **Обмін ресурсами:** Часто кредити видаються в рамках угод, які передбачають доступ до природних ресурсів країни, таких як нафта, мінерали або сільськогосподарські товари, які використовуються для виплати боргу.
- **Політичні умови:** Китай може також вимагати від країн підтримки в міжнародних організаціях або утримання від критики китайської зовнішньої політики.

Проте також існують і санкції за несплату боргу, а саме реструктуризація боргу, адже Китай історично прагнув вирішувати проблеми з боргами, пропонуючи продовження термінів платежів або переговори про нові умови, щоб уникнути дефолту. Однак, важливо зазначити, що умови кредитування і санкції за несплату

можуть сильно варіюватися залежно від конкретної угоди та взаємовідносин між Китаєм і країною-позичальником.

Було проведено багато досліджень стосовно «гнучкості» Китаю у кредитній політиці. Ось декілька прикладів з дослідження Кевіна Акера, Дебори Браутігам та Юфана Хуанга [33]:

Африканські країни, такі як Ангола, Республіка Конго, Ефіопія, Джибуті та Камерун, виявились у складних фінансових умовах через залежність від китайських кредитів. Ангола, як найбільший боржник Китаю в Африці, з боргом понад \$40 мільярдів, стала залежною від китайських кредитів після реструктуризації боргів у 2015 році. Республіка Конго реструктуризувала близько \$1,6 мільярда боргу, що тільки відтермінувало платежі, не зменшуючи фінансовий тиск. Ефіопія та Джибуті продовжили терміни платежів за кредит на будівництво залізниці, що продемонструвало непрозорість китайських інтенцій. Камерун уклав угоду про перепрофілювання боргу, що переклало фінансове навантаження на майбутні покоління, забезпечуючи тривалу залежність від Китаю. Ці приклади вказують на потенційну шкоду для суверенітету та економічної стабільності африканських країн і необхідність більш критичного підходу до міжнародного кредитування.

Як висновок, можна сказати, що хоча китайські інвестиції і кредити здаються вигідними на перший погляд, завдяки низьким відсотковим ставкам та великим обсягам фінансування, вони водночас загрожують економічній та політичній незалежності цих країн. Реструктуризація боргів, хоч і надає тимчасове полегшення, на довгу дистанцію сприяє збереженню фінансової залежності та посиленню економічного впливу Китаю. Крім того, використання природних ресурсів як засобу погашення боргів може призвести до втрати контролю над стратегічно важливими активами. Отже, африканським лідерам важливо уважно виважувати короткострокові

переваги та довгострокові ризики від співпраці з Китаєм, забезпечуючи при цьому стійке майбутнє для своїх країн, засноване на реальній економічній свободі та незалежності.

Аналіз інфраструктурної залежності

Африканський континент за останні декілька десятиліть пережив значне інфраструктурне перетворення, значною мірою завдяки масштабному фінансуванню від Китайської Народної Республіки. Через ініціативу BRI, Китай став ключовим інвестором у африканську інфраструктуру, вкладаючи важливі кошти у будівництво доріг, залізниць, портів та інших критичних проєктів. Ці інвестиції, хоч і стимулюють економічний розвиток, створюють також потенційну інфраструктурну залежність, яка може мати далекосяжні наслідки для суверенітету та економічної стійкості країн континенту. [34, с. 106-111]

Згідно з різними дослідженнями, китайські організації зробили значні інвестиції в африканську інфраструктуру. Оцінюється, що понад 60% усіх китайських позик для країн Субсахарської Африки з 2000 по 2015 рік були спрямовані на інфраструктурні проєкти. Це включає сектори енергетики, транспорту та телекомунікацій, які є важливими для економічного прогресу континенту [35, с. 55-73].

Більшість фінансування Китаєм в Африку спрямовано на інфраструктурні проєкти, що викликає зростання зовнішнього боргу в регіоні. Ці проєкти часто не генерують швидкий дохід, збільшуючи ризики фінансових криз. Залежність від китайських кредитів посилює політичний та економічний вплив Китаю, що може обмежувати внутрішній та зовнішній суверенітет африканських країн. Ця залежність також стримує економічний розвиток, оскільки іноземне фінансування може

обмежувати здатність країн самостійно формувати свої стратегії і сприяти розвитку місцевих підприємств. Крім того, соціальні та екологічні наслідки китайських інфраструктурних проектів часто критикуються за недостатній контроль та можуть спричинити довгострокові проблеми для стійкості регіону. Нарешті, висока залежність від китайського фінансування робить африканські економіки вразливими до коливань у китайській економіці та політиці, що може раптово змінити умови кредитування та інвестиційні потоки.

Ця залежність від одного кредитора створює ряд ризиків та викликів, з якими африканські країни повинні вміло управляти, щоб забезпечити довгострокову економічну та соціальну стабільність. В той же час, така кредитна політика призводить до змішаного впливу на місцеві економіки для довгострокових цілей Китаю. І хоча через такі позики країни Африки отримують переваги у вигляді розвиненої інфраструктури та економічного зростання, з іншого боку це призводить до надмірної заборгованості, яка впливає на економічну незалежність.

Ось декілька прикладів того, як країни Африки стали заручниками інфраструктурної залежності від Китаю:

- **Замбія:** Китайська участь у гірничодобувній галузі Замбії через значні інвестиції в міднодобувні проекти стала причиною зростання економічної залежності цієї країни. З 2005 по 2015 рік, інвестиції Китаю в мідну промисловість в Замбії зросли майже вдвічі, що вплинуло на збільшення зовнішнього боргу та зниження економічної стабільності країни через залежність від одного товару [36, с. 547-575].
- **Гана:** В проекті реконструкції ринку Kotokuraba в Кейп-Кості, Китай надав фінансування, яке зобов'язало муніципальну владу до певних умов, обмежуючи їхню спроможність використовувати місцеві ресурси та вплив на проект. Це

призвело до проблем зі сплатою кредитів та обмеженням місцевого управління [37, с. 1278-1298].

- **Танзанія:** Китай вклав значні суми в гірничодобувний сектор Танзанії, зокрема в добування корисних копалин. Використання китайських інвестицій для розширення інфраструктури було підкріплено угодами, які забезпечували Китаю доступ до природних ресурсів, що, в свою чергу, посилило залежність Танзанії від зовнішніх інвесторів та вплинуло на місцеві економічні стратегії [38, с. 300-321].

Спільним для всіх цих кейсів є те, що африканські країни в пошуках швидкого розвитку своєї застарілої або недостатньої інфраструктури вдалися до масивного зовнішнього фінансування від Китаю. Головні причини, через які країни вдалися до таких кроків, включають:

- **Недостатність власних ресурсів:** Багато африканських країн мають обмежені внутрішні ресурси для фінансування великомасштабних інфраструктурних проєктів, які є критично важливими для економічного зростання.
- **Тиск на економічне зростання:** Існує тиск на уряди забезпечити швидке економічне зростання, щоб поліпшити життя населення, зменшити бідність та покращити загальні життєві умови.
- **Привабливість китайських пропозицій:** Китай пропонує інфраструктурні кредити на сприятливих умовах, часто з меншими вимогами та більшою гнучкістю у порівнянні з традиційними західними джерелами фінансування, що робить китайські пропозиції особливо привабливими.
- **Політичні міркування:** Китайські інвестиції часто супроводжуються дипломатичною підтримкою та зміцненням двосторонніх відносин, що може бути вигідно для африканських урядів у міжнародних відносинах.

Як висновок, можна сказати, що китайське інфраструктурне та кредитне проникнення в Африку, хоча й сприяє негайному розвитку інфраструктури та економічному зростанню, таїть в собі значні довгострокові ризики, що ведуть до зростання боргових зобов'язань та економічної залежності від однієї зовнішньої держави. Це створює небезпеку для політичного та економічного суверенітету країн-одержувачів. Проекти, часто великомасштабні й капіталомісткі, насичують африканські ринки інфраструктурою, яка, попри свою новизну та користь, збільшує зовнішній борг і зменшує управлінську та фінансову автономію. Це вимагає від африканських держав взяти на себе більшу відповідальність у керуванні зовнішніми позиками та розробити стратегії для забезпечення довгострокового сталого розвитку, що зможе захистити їх інтереси у відносинах з Китаєм та іншими глобальними акторами.

2.3 Соціально-політичні виклики боргової пастки

Країни Африки не могли опинитися у борговій пастці з рівного місця; цьому передували значні інституційні зміни, які сформували ґрунт для вразливості до зовнішнього боргу. Розуміння цих інституційних трансформацій є ключовим для виявлення причинно-наслідкового зв'язку складної боргової пастки, що склалася в Африці. На фоні глобалізації та міжнародної інтеграції, інституційні зміни в африканських країнах часто зумовлюються не тільки внутрішніми політичними динаміками, а й зовнішніми економічними та фінансовими впливами.

Останні десятиліття показали, що залучення масивних китайських кредитів із заманливими умовами стало важливим чинником, що впливає на інституційний розвиток у регіоні. Це фінансування не лише сприяло реалізації великих інфраструктурних проєктів, але й внесло зміни в управлінські структури, правові

норми та політичні процеси. У цьому підрозділі планується дослідити, як саме китайське кредитування вплинуло на інституційні рамки африканських держав, виявити ключові моменти змін та оцінити їхній вплив на здатність країн контролювати та управляти своїми зовнішніми зобов'язаннями.

Це дослідження дозволить краще зрозуміти, чому африканські країни опинилися в ситуації, коли зовнішній борг стає значним викликом для національної економіки та суверенітету, та надасть підґрунтя для розробки стратегій мінімізації подібних ризиків у майбутньому.

Під час реалізації ініціативи "Один пояс, один шлях", багато африканських країн прийняли законодавчі зміни, щоб узгодити внутрішні правила з вимогами китайських інвесторів. Це часто включало спрощення процедур для залучення іноземних інвестицій і умов кредитування, що збільшило їх залежність від зовнішнього фінансування [39, с. 139]. До них можна віднести наступні:

- Спрощення процедур реєстрації іноземних інвестицій: Це включало зменшення бюрократичних бар'єрів та прискорення процесів отримання дозволів для китайських компаній, що інвестують у великомасштабні проекти, особливо в інфраструктурні та гірничодобувні індустрії.
- Регулятивні послаблення: Низка африканських країн послабила регулятивні вимоги, які стосуються захисту довкілля та соціальних стандартів, щоб спростити реалізацію китайських проектів, що часто викликало критику з боку міжнародних організацій та місцевих громад.
- Гарантії виплат та пільгові умови: У деяких випадках африканські уряди взяли на себе гарантії за позиками, що забезпечує більшу впевненість для китайських кредиторів у поверненні вкладених коштів.

- Податкові стимули: Щоб залучити більше інвестицій, деякі країни ввели податкові пільги для китайських компаній, такі як зниження або відміна податків на імпорт обладнання та матеріалів, що використовуються в інфраструктурних проектах.

Ці законодавчі та політичні зміни дозволили китайським інвесторам легше входити в африканські ринки і здійснювати великі інфраструктурні проекти, але в той же час підвищили фінансові ризики для африканських країн, збільшивши їх зовнішній борг та залежність від іноземних кредитів.

Розберемо ці зміни на реальних прикладах:

- **Замбія:** Залучення китайських інвестицій у Замбії супроводжувалося послабленням регулятивних стандартів, особливо в екологічній та соціальній сферах, що сприяло збільшенню боргових зобов'язань країни перед Китаєм. [36, с. 547-575].
- **Кенія:** У Кенії були прийняті закони, які полегшили процеси отримання іноземного капіталу для фінансування інфраструктурних проектів, таких як будівництво залізниць. [40, с. 529-537]
- **Ефіопія:** Ефіопія зробила значні зміни в законодавстві для полегшення залучення китайських інвестицій, особливо у секторі енергетики. Ці зміни включали податкові пільги та гарантії для іноземних інвесторів. [41, с. 6-26]

Боргові ризики в Африці не обумовлені виключно діями Китаю. Африканські країни вносили зміни до свого законодавства, щоб стати привабливішими для зовнішніх інвесторів, що спонукало Китай збільшити свою кредитну активність в регіоні. Ці законодавчі реформи, які лібералізували ринок та знижували адміністративні бар'єри, не тільки сприяли збільшенню обсягів зовнішніх позик, але

й збільшили залежність африканських держав від іноземного фінансування. Це підвищило фінансову вразливість регіону та створило тиск на економічну стабільність та політичну незалежність цих країн.

Проте, щоб зрозуміти, чому країни Африки так підлаштовуються саме під кредити Китаю, потрібно порівняти умови кредитування, які ставить сам Китай та колективний Захід. Детальніше розподіл вимог можна побачити у таблиці 2.1:

Таблиця 2.1.

Порівняння умов кредитування Китаю та Заходу з міжнародними організаціями [42, с. 149-168]

Параметр	Китай	Західні країни та міжнародні організації
Умови кредитування	Зазвичай мінімальні політичні умови	Строгі умови, включаючи політичні реформи, демократизацію, боротьбу з корупцією
Процентні ставки	Низькі процентні ставки, іноді нижче ринкових	Зазвичай ринкові або підтримувані ставки, іноді високі для ризикованих країн
Цільове використання	Інфраструктурні проекти, розвиток енергетики і транспорту	Широкий спектр, включаючи соціальний розвиток, освіта, здоров'я
Вимоги до проекту	Вимоги до залучення китайських компаній і матеріалів	Відкриті тендери, міжнародні стандарти
Вплив на суверенітет	Можливе зростання залежності через забезпечення кредитів природними ресурсами	Заохочення до самостійності та прозорості управління
Довгострокові зобов'язання	Довгострокові зобов'язання з можливістю реструктуризації боргу	Стратегії виходу з боргу, фінансові консультації

Таблиця демонструє значні відмінності у підходах до кредитування Африки між Китаєм та Заходом з міжнародними організаціями. Китайські кредити зазвичай пропонуються з мінімальними політичними умовами і нижчими процентними ставками, що робить їх більш доступними і привабливими для африканських країн, особливо для тих, які переживають економічні та політичні труднощі. Однак, це також може спричинити зростання залежності від Китаю через забезпечення кредитів природними ресурсами та вимогу залучення китайських компаній у проекти.

З іншого боку, західні країни та міжнародні організації вимагають від африканських країн впровадження політичних реформ, демократизації та антикорупційних заходів у рамках умов кредитування, що сприяє прозорості та самостійності, але також обмежує швидкість доступу до фінансування. Ці умови можуть викликати опір з боку країн, що прагнуть до швидкого економічного розвитку без значних внутрішніх змін.

Впливові американські медіа, як The New York Times, The Washington Post, The Wall Street Journal писали, що щедрі кредити, які Китай надає Африці, супроводжуються певними умовами, потенційно прив'язуючи економічну долю континенту до геополітичного порядку денного Пекіна.

Проте потрібно розуміти, якими саме інструментами користується Пекін, підкоряючи собі країни Африки. Існує багато досліджень, які показують, що країни Африки не сильно змінюють свої політичні погляди при голосуванні в ООН навіть після того, як отримують значні інвестиції зі сторони Китаю. Навпаки, допомога США має більший вплив на схожість голосувань у порівнянні з китайською допомогою, що не виявила значного впливу на вирівнювання зовнішньополітичних позицій між Китаєм та африканськими державами-одержувачами. [43, с. 83-97].

Проте все одно існують побоювання, що Китай буде тримати руку на пульсі, якщо діло дійде до голосування стосовно болісних питань, зокрема, це стосується країн, що отримують кредити, що може спонукати їх підтримувати політику Китаю у важливих голосуваннях, включаючи питання Тайваню.

Саме через це політика визнання між Китаєм та Тайванем у Африці на тлі процесів демократизації і змінилася. Демократизація, як виявилось, змушує африканські країни більш реагувати на внутрішні економічні потреби і сприяє встановленню відносин із Китаєм через його економічну та демографічну перевагу порівняно з Тайванем. Зокрема, що нові демократії, такі як Ліберія, Гамбія і Буркіна Фасо, так і не переходять на визнання Китаю протягом багатьох років після демократизації. Інші країни, які не були новими демократіями, але також отримують кредити від Китаю, зазвичай або утримують незалежну позицію, або підтримують Китай. [44, с. 468-481]

Основні фактори цього вибору включають економічні і розвиткові переваги від зміни визнання на користь Китаю, які переконують лідерів нових демократій змінювати зовнішньополітичну орієнтацію для забезпечення внутрішніх економічних вигод та електоральних дивідендів. Це особливо помітно на тлі занепокоєння розвитком та знищенням бідності, що властиве для багатьох африканських держав. [45, с. 434-454]

Підтримка африканськими країнами Китаю замість Тайваню та зростаючий вплив Китаю в Африці можуть мати довгострокові наслідки для глобальної економіки та демократичного світу, оскільки Китай часто не ставить політичні вимоги, пов'язані з правами людини або демократією, до країн-партнерів. Це може ускладнити зусилля міжнародної спільноти з підтримки демократичних реформ. А також зростаючий вплив Китаю може спричинити розмивання міжнародних норм, особливо у питаннях

прав людини та управління, оскільки багато африканських країн може бути спокушено ігнорувати критику західних країн у відповідь на економічні інвестиції з Китаю.

Африканські країни, прагнучи до швидкого розвитку своєї інфраструктури, активно залучають китайське фінансування, що веде до зростання їхньої залежності від Китаю. Ця залежність не тільки сприяє економічному розвитку, але й збільшує політичний вплив Китаю в регіоні, що може мати довгострокові наслідки для глобальної економіки та демократії. Відсутність політичних вимог з боку Китаю, таких як дотримання прав людини або демократії, може ускладнити зусилля міжнародної спільноти щодо підтримки демократичних реформ. Залежність від китайських інвестицій і кредитів також загрожує суверенітету і політичній незалежності африканських держав, обмежуючи їх здатність самостійно вирішувати внутрішні та міжнародні виклики, та підриваючи демократичні процеси і міжнародні стандарти управління.

Тому, підтримка країнами Африки китайської зовнішньої політики, включаючи питання Тайваню, має не лише економічні, але й значні політичні наслідки, які можуть вплинути на глобальну баланс сил та стабільність. Майбутні стратегії повинні зосереджуватися на мінімізації цих ризиків, просуваючи прозорість, диверсифікацію економіки та посилення інституціональної спроможності, щоб африканські країни могли ефективно управляти своїми зовнішніми зобов'язаннями і забезпечувати стійке майбутнє.

РОЗДІЛ 3: ПОТЕНЦІЙНІ РОЗВИТКИ РОЗГОРТАННЯ БОРГОВОЇ КРИЗИ В АФРИЦІ

3.1. Сучасні тенденції посилення кризи

Збільшення зовнішнього боргу і потенційні "боргові пастки" ставлять під сумнів здатність африканських націй керувати власною економікою без зовнішнього втручання. У цьому контексті важливо вивчити ряд ключових факторів, що визначають траєкторію боргової кризи в регіоні, включаючи глобальні політичні зміни, торговельні відносини та економічні стратегії країн. Ці аспекти впливають на вибір політичного курсу африканськими лідерами та їх міжнародними партнерами.

Африканські країни, прагнучи до розвитку своєї застарілої інфраструктури, стикаються зі зростанням зовнішнього боргу через масивне залучення китайського фінансування. Це фінансування, хоч і сприяє швидкому економічному зростанню, збільшує політичний вплив Китаю та залежність від нього, що може обмежувати власну політичну та економічну свободу країн регіону. Критика стосується впливу на політичні рішення, економічний вплив Китаю, а також обмеження на місцевий розвиток через домінування китайських компаній у великих проектах. Соціальні та екологічні проблеми, пов'язані з інфраструктурними проектами, збільшують соціальне невдоволення. Зовнішні кризи, як-от пандемія COVID-19, збільшують фінансові потреби країн, спонукаючи їх звертатися за додатковими кредитами, що поглиблює залежність. Міжнародний тиск може спонукати Китай до перегляду своєї кредитної політики, що потенційно може знизити ризик боргових криз у регіоні.

Враховуючи всі ці фактори, можна бути впевненим, що Китай і надалі буде нарощувати свою присутність у Африці. Він цього може досягнути через наступні методи:

- **Збільшення інфраструктурних інвестицій:** Китай може продовжити свою стратегію масштабних інвестицій у інфраструктуру в Африці через ініціативу BRI. Ці проекти, хоча і сприяють розвитку інфраструктури, часто супроводжуються великими кредитами, що збільшує зовнішній борг країн-реципієнтів.
- **Фінансування через ресурсно-обмінні угоди:** Китай може запропонувати нові угоди, в яких фінансування буде прямо залежати від поставок природних ресурсів з Африки. Це збільшує ризики для африканських країн, пов'язані з коливаннями цін на ресурси і може призвести до втрати контролю над національними природними активами.
- **Політичний тиск та дипломатичні маневри:** Китай може використовувати боргові зобов'язання як інструмент політичного тиску на африканські уряди для забезпечення підтримки в міжнародних організаціях та форумах, зокрема в ООН.
- **Посилення двосторонніх відносин:** Китай може інтенсифікувати двосторонні відносини з окремими африканськими країнами, пропонуючи спеціальні кредитні лінії або інвестиційні проекти, що вимагають мінімальної прозорості та регуляції.
- **Інноваційні фінансові інструменти:** Можливе впровадження нових фінансових інструментів, таких як кредити зі змінними ставками або облігації, що можуть ускладнити умови погашення боргу для африканських країн.

Потенційні наслідки зростаючої залежності африканських країн від китайських кредитів починаються з високого боргового навантаження, що ускладнює їхнє економічне зростання та соціальний розвиток, породжуючи ризик економічної стагнації та зменшення якості життя. Це веде до втрати суверенітету, оскільки залежність від іноземних кредитів обмежує політичний і економічний маневр країн, зменшуючи їхню здатність до самостійних рішень у критичних питаннях. Збільшення

зовнішнього боргу також може спричинити політичну нестабільність, якщо уряди не зможуть виконати фінансові вимоги кредиторів, що може призвести до соціальних заворушень та урядових криз. Нарешті, міжнародна спільнота, особливо західні країни та міжнародні організації, може реагувати критикою та протидією до умов та наслідків китайського кредитування, підкреслюючи необхідність більшої прозорості та регуляції у цій сфері, що змушує африканські уряди розглянути більш обережні та розважливі стратегії фінансування.

3.2. Аналіз сценаріїв розвитку

Можливість збільшення кількості західних кредитів в Африку залежить від кількох ключових чинників. Західні країни та міжнародні фінансові установи можуть переглянути свої методи кредитування, роблячи їх більш гнучкими та вигідними для залучення африканських країн. Політична стабільність, зміцнення демократичних інституцій та правова система також зіграють важливу роль у забезпеченні безпечного інвестиційного середовища, що може спонукати до надання західних кредитів. Важливими є також економічні реформи в Африці, які могли б підвищити прозорість і покращити бізнес-клімат, роблячи країни більш привабливими для західних інвестицій. Міжнародні дипломатичні зусилля та глобальні події, такі як міжнародні конфлікти або пандемії, також можуть вплинути на рішення західних країн збільшити фінансування. Всі ці аспекти вимагають від західних держав адаптації своїх фінансових пропозицій до потреб африканських націй, щоб забезпечити успішну реалізацію стратегії збільшення кредитів.

Розглянемо два потенційні сценарії розвитку подій:

Умова 1: Китай продовжує надавати більшу кількість кредитів в Африку

Якщо Китай продовжить збільшувати обсяги кредитування африканських країн, це може призвести до глибшої боргової залежності цих країн. Більшість кредитів ймовірно буде направлена на великі інфраструктурні проекти, що хоча і сприятимуть розвитку основних активів, можуть не давати швидкого зростання доходів для обслуговування цих боргів. Такий розвиток подій може обмежити економічну самостійність країн, підвищити політичний тиск і призвести до втрати контролю над національними ресурсами.

Умова 2: Країни Заходу диверсифікують ситуацію і починають протистояти кредитам Китаю в Африці

У випадку, якщо західні країни активізують свою присутність в Африці і надаватимуть кредити на більш вигідних і прозорих умовах, це може допомогти збалансувати вплив Китаю. Західні кредити, ймовірно, будуть супроводжуватися вимогами до реалізації політичних і економічних реформ, що може сприяти підвищенню демократичних стандартів і управлінської прозорості. Також це може знизити рівень зовнішньої залежності африканських країн від одного джерела фінансування і сприяти більшій диверсифікації їхніх економік.

Для більшого порівняння наслідків двох сценаріїв подій, наведено таблицю 3.1:

Таблиця 3.1.

Порівняння наслідків двох сценарії подальшого розвитку боргової пастки в Африці [складено на основі дослідження автора]

Критерій	Наслідки продовження кредитування Китаєм	Наслідки збільшення західних кредитів
Економічна залежність	Зростає через залежність від одного кредитора	Знижується через диверсифікацію кредиторів
Політичний суверенітет	Зниження через збільшення зовнішнього тиску	Покращення через підтримку реформ
Економічний розвиток	Обмежений через високий борг та відсотки	Стимулюється через різноманітність проектів
Ризики зовнішнього боргу	Зростають через великі інфраструктурні проекти	Зменшуються через стратегії виходу з боргу
Вплив на соціум	Можливе зростання невдоволення через надмірний тиск	Покращення через інвестиції в освіту і ЗОЗ
Вплив на торгівлю	Підвищення залежності від китайських ринків	Розширення торговельних партнерств
Технологічний розвиток	Залежність від китайських технологій	Сприяння внутрішньому технологічному розвитку
Вплив на довкілля	Потенційно негативний через неконтрольований розвиток	Більші вимоги до екологічної стійкості
Вплив на міжнародні відносини	Зміцнення відносин з Китаєм, ізоляція від Заходу	Підтримка багатосторонніх зв'язків і стандартів

Кредитування від Китаю хоч і сприяє швидкому інфраструктурному розвитку, але також збільшує економічну залежність африканських країн від одного зовнішнього джерела, водночас підвищуючи ризики зовнішнього боргу та політичну нестабільність через потенційну втрату суверенітету. Такий підхід може привести до зростання невдоволення в соціумі, особливо якщо проекти не генерують достатнього економічного прибутку.

З іншого боку, диверсифікація кредитів за допомогою залучення західних країн може сприяти більш збалансованому розвитку. Західні кредити зазвичай супроводжуються вимогами до демократизації, боротьби з корупцією та впровадження реформ, що може покращити управління та зменшити політичну корупцію. Це, у свою чергу, може допомогти африканським країнам покращити внутрішні стандарти управління та зменшити ризик зовнішнього впливу на їхню політику.

Якщо західні країни почнуть активніше залучатися в кредитування африканських країн, займаючи позиції, які раніше були доміновані Китаєм, можлива реакція Китаю буде зосереджена на зміцненні та розширенні його власних стратегічних ініціатив в регіоні. Китай може вдатися до зниження процентних ставок, покращення умов кредитів або пропонування додаткових економічних стимулів для африканських країн, щоб утримати свій вплив і відносини. Також Китай може посилити дипломатичні зусилля, підписуючи нові двосторонні угоди, що забезпечують йому стратегічні переваги, зокрема у сферах торгівлі та інвестицій.

Водночас, Китай може також реагувати на західні ініціативи шляхом переорієнтації своїх інвестицій на більш інноваційні та технологічно орієнтовані проекти в Африці, які пропонують довгострокові перспективи росту і розвитку. Це допоможе Китаю зберегти свою привабливість як основного економічного партнера, одночасно відповідаючи на конкуренцію з боку Заходу і демонструючи свою здатність адаптуватися до мінливих геополітичних умов.

3.3. Рекомендації поліпшення боргової пастки

Для багатьох африканських країн, що активно залучені в ініціативу "Один пояс, один шлях" Китаю, зростання боргових зобов'язань перед Китаєм часто супроводжувалося швидким зростанням загального рівня боргу до ВВП. Загалом,

коли відношення боргу до ВВП країни перевищує 50-60%, це може вважатися критичним рівнем, що викликає занепокоєння щодо стійкості боргу, особливо в країнах із низькими доходами. Такі рівні можуть вказувати на потенційні ризики боргової пастки, оскільки це значення вказує на складнощі уряду з обслуговуванням боргу без зовнішньої допомоги. Наприклад, у країнах як Замбія, де борг до ВВП досяг більше ніж 70%, стала очевидною загроза боргової пастки, яка може спричинити політичну та економічну нестабільність.

Африканські уряди можуть вжити декілька кроків для зменшення кредитного ризику від Китаю та зниження своєї залежності. Важливо диверсифікувати джерела фінансування, шукаючи альтернативні джерела інвестицій та кредитування, включаючи міжнародні фінансові установи, інші країни та приватний сектор, щоб збалансувати умови фінансування. Активні переговори про кращі умови кредитування з Китаєм, вимагання більш прозорих умов та можливостей для реструктуризації боргу в разі економічних труднощів допоможуть контролювати загальний рівень заборгованості та умови виплат. Розвиток власної економіки, зміцнення місцевої промисловості та інвестиції в економічний розвиток можуть зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні і сприяти кращій здатності країни самостійно фінансувати важливі проекти. Водночас участь у міжнародних та регіональних економічних угодах, зміцнення правової бази та інституцій, покращення законодавства для залучення іноземних інвестицій є ключовими для зменшення ризиків, пов'язаних з зовнішнім кредитуванням і захисту національних інтересів у випадку фінансових спорів.

Здійснення цих кроків може виявитися важким для багатьох африканських країн через ряд внутрішніх і зовнішніх викликів. По-перше, політична нестабільність і слабкі інституції в багатьох африканських державах можуть ускладнювати ефективне управління боргом та проведення необхідних економічних реформ. Часто корупція і недостатня прозорість у фінансових операціях перешкоджають впровадженню змін, які забезпечили б зменшення залежності від одного кредитора та

диверсифікацію джерел фінансування. По-друге, зовнішній тиск і залежність від китайських інвестицій, які часто супроводжуються менш строгими вимогами порівняно з західними стандартами, можуть спонукати країни продовжувати поглиблювати фінансові зв'язки з Китаєм, незважаючи на потенційні довгострокові ризики. Ці фактори разом створюють складне середовище для африканських лідерів, яким потрібно знаходити баланс між терміною потребою у фінансуванні та довгостроковою економічною та політичною стабільністю своїх країн.

Тому, виходячи з такої ситуації в Африці, варто створити алгоритм дій для зниження кредитної залежності країн Африки від боргової пастки Китаю.

Щоб зменшити залежність від китайських кредитів і їхній тиск, африканські країни можуть почати з глибокого аналізу своїх зовнішніх боргів, щоб виявити умови кредитів, процентні ставки та кредиторів. Після цього, вони можуть розглянути можливості отримання фінансування з інших джерел, таких як міжнародні фінансові інститути або приватні інвестори, які можуть пропонувати більш вигідні умови.

На наступному етапі, важливо провести внутрішні реформи для покращення інвестиційного клімату, зокрема через боротьбу з корупцією та зміцнення правової системи, що може зробити умови країни більш привабливими для іноземних інвесторів. Також країни мають інвестувати в основні сектори економіки, як-от освіта, здоров'я та інфраструктура, що допоможе підвищити внутрішню продуктивність та зменшити потребу в зовнішньому фінансуванні.

Поліпшення міжнародних відносин також може забезпечити більшу підтримку та захист від глобальних партнерів. Участь у міжнародних угодах допоможе зміцнити міжнародне становище африканських країн. Нарешті, необхідно розробити стратегії для управління можливими кризовими ситуаціями, такими як реструктуризація боргу, що може допомогти знизити ризики, пов'язані з великими боргами.

Тому, як висновок, можна сказати, що для африканських країн, які стикаються з високим борговим навантаженням через ініціативу "Один пояс, один шлях" Китаю, зміни в політичній і фінансовій стратегії є життєво важливими для зменшення

залежності від китайських кредитів і забезпечення більшої економічної та політичної стабільності. Ключ до зниження залежності лежить у диверсифікації джерел фінансування, зокрема через залучення коштів від міжнародних фінансових інститутів та приватного сектора, що може запропонувати більш вигідні умови та зменшити політичні ризики.

Водночас, проведення внутрішніх реформ для покращення інвестиційного клімату, зокрема зміцнення правової системи та боротьба з корупцією, вітальні для забезпечення стійкого економічного зростання. Інвестиції у внутрішню економіку та місцевий розвиток допоможуть зменшити зовнішнє фінансове навантаження та забезпечити довгострокову стабільність.

ВИСНОВКИ

Дослідження політики боргової пастки Китаю в Африці є важливим і своєчасним, оскільки воно дозволяє розкрити виклики та ризики, які можуть вплинути на політичну та економічну стабільність африканських країн у ближньому майбутньому. Аналіз показав, що збільшення залежності від китайських кредитів може обмежити економічний суверенітет африканських держав і поставити їх на шлях тривалих економічних та політичних труднощів. Сценарії, розглянуті в роботі, підкреслюють потенціал кризових ситуацій, які можуть виникнути внаслідок надмірної заборгованості та недостатньої інституційної спроможності країн Африки до її обслуговування.

Важливість цього дослідження полягає в ідентифікації шляхів для африканських країн щодо зниження ризиків від боргової пастки через диверсифікацію економічних відносин, залучення до мультилатеральних фінансових угод та реформування внутрішньої політики. Робота сприяє глибшому розумінню того, як африканські країни можуть маневрувати у складних геополітичних умовах, зберігаючи свій суверенітет і працюючи на користь своїх народів.

Стратегічне планування та використання ресурсів, отриманих від іноземних кредитів, повинно бути спрямоване на створення власних довгострокових активів, які згодом зможуть генерувати доходи, зменшуючи залежність від зовнішнього фінансування. Важливим є також розвиток місцевих фінансових ринків, що може забезпечити альтернативні джерела капіталу та зменшити потребу в іноземних позиках.

Дипломатична активність і більша інтеграція в міжнародні економічні системи можуть допомогти Африці залучити інвестиції, які базуються на принципах рівності та взаємної вигоди, а не на неокolonіальних умовах. Зміцнення регіональної співпраці та розвиток транскордонних проєктів може сприяти збільшенню внутрішнього потенціалу та зменшенню зовнішніх боргів.

Укріплення інституційної бази, зокрема покращення управління державними фінансами та зміцнення правової системи, стане фундаментом для захисту національних інтересів і забезпечення справедливого розподілу ресурсів. Це також може сприяти формуванню стійкої та самодостатньої економічної моделі, що витримає тиск іноземних кредиторів.

Завершуючи, дослідження висвітлює важливість проактивного підходу в управлінні міжнародними фінансовими відносинами та підкреслює необхідність далекоглядності у формуванні політик, що дозволять Африці залишатися стійкою у викликах сучасної глобалізованої економіки.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Chinese and Indian Investment in Ethiopia: Infrastructure for ‘Debt-Trap Diplomacy’ Exchange and the Land Grabbing Approach / A. K. Addis та ін. *SSRN Electronic Journal*. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3618613> (дата звернення: 14.02.2024).
2. Brautigam D. “A critical look at Chinese ‘debt-trap diplomacy’: the rise of a meme”. *Area Development and Policy*. 2020. Т. 5, № 1. URL: <https://doi.org/10.1080/23792949.2019.1689828>(дата звернення: 15.02.2024).
3. Yao P. How the Belt and Road Initiative Expands the Diplomatic Arena for China. *Springer, Singapore*. 2018. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-13-0101-8_7(дата звернення: 22.02.2024).
4. Xiao Y., Li Y., Hu J. Construction of the Belt and Road Initiative in Chinese and American Media: A Critical Discourse Analysis Based on Self-Built Corpora. *International Journal of English Linguistics*. 2019. Т. 9, № 3. URL: <https://doi.org/10.5539/ijel.v9n3p68> (дата звернення: 22.02.2024).
5. Al-Fadhat F., Prasetio H. How China’s Debt-Trap Diplomacy Works in African Countries: Evidence from Zimbabwe, Cameroon, and Djibouti. *Journal of Asian and African Studies*. 2022. C. 002190962211376. URL: <https://doi.org/10.1177/00219096221137673>(дата звернення: 29.02.2024).
6. Kolstad I., Wiig A. Better the Devil You Know? Chinese Foreign Direct Investment in Africa. *Journal of African Business*. 2011. Т. 12, № 1. URL: <https://doi.org/10.1080/1536710X.2011.555259>(дата звернення: 29.02.2024).
7. Bagwandeem M. Changing Realities: China-Africa Infrastructure Development. *Asia Policy*. 2022. Т. 29, № 3. URL: <https://doi.org/10.1353/asp.2022.0047>(дата звернення: 01.03.2024).

8. Globalization and Corona Virus (COVID-19) Pandemic : The Vulnerability of Africa Is the Opportunity of China / Ayomitunde , Aderemi Timothy та ін. *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*. 2020. Т. 9, № 2. URL: <https://doi.org/10.12816/0056345>(дата звернення: 06.03.2024).
9. Countries of the Belt and Road Initiative (BRI) – Green Finance & Development Center. *Green Finance & Development Center – Research, advisory and capacity building for greening finance and development*. URL: <https://greenfdc.org/countries-of-the-belt-and-road-initiative-bri/>(дата звернення: 06.03.2024).
10. Corkin L. Chinese construction companies in Angola: A local linkages perspective. *Resources Policy*. 2012. Т. 37, № 4. URL: <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2012.06.002>(дата звернення: 07.03.2024).
11. Grimm S. China–Africa Cooperation: promises, practice and prospects. *Journal of Contemporary China*. 2014. Т. 23, № 90. URL: <https://doi.org/10.1080/10670564.2014.898886>(дата звернення: 09.03.2024).
12. Tracking Underreported Financial Flows: China’s Development Finance and the Aid–Conflict Nexus Revisited / A. M. Strange та ін. *Journal of Conflict Resolution*. 2015. Т. 61, № 5. URL: <https://doi.org/10.1177/0022002715604363>(дата звернення: 11.03.2024).
13. Condon M. E. China in Africa: What the Policy of Nonintervention Adds to the Western Development Dilemma. *PRAXIS: The Fletcher Journal of Human Security*. 2012. Т. 27. URL: <https://ssrn.com/abstract=2693220>(дата звернення: 14.03.2024).
14. Acker K., Bräutigam D., Huang Y. Debt Relief with Chinese Characteristics. *SSRN Electronic Journal*. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3745021>(дата звернення: 15.03.2024).
15. U.S.-China Economic and Security Review Commission. (2023). Report to Congress. One Hundred Eighteenth Congress, First Session, November 2023. URL: www.USCC.gov (дата звернення 21.03.2024)

- 16.Green Finance & Development Center. *Research, advisory and capacity building for greening finance and development*. URL: <https://greenfdc.org>(дата звернення: 09.03.2024).
- 17.World Mining Data 2021. *World Mining Congress | World Mining Congress official website*. URL: <https://wmc.agh.edu.pl/world-mining-data-2021-available-for-download/>(дата звернення: 10.04.2024).
- 18.WORLD ECONOMIC AND FINANCIAL SURVEYS World Economic Outlook Database. *Intrernational Monetary Fund*. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2022/October/download-entire-database>(дата звернення: 21.03.2024).
- 19.Di John J. Is There Really a Resource Curse? A Critical Survey of Theory and Evidence. *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations*. 2011. Т. 17, № 2. URL: <https://doi.org/10.1163/19426720-01702005>(дата звернення: 22.03.2024).
- 20.Ake C. Explaining Political Instability in New States. *The Journal of Modern African Studies*. 1973. Т. 11, № 3. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022278x00008478>(дата звернення: 22.03.2024).
- 21.Chinese Loans to Africa Database. Boston University. URL: <https://www.bu.edu/gdp/chinese-loans-to-africa-database/>(дата звернення: 23.03.2024).
- 22.Breuer J. The role of Africa in China's "One Belt, One Road" initiative. In: *Blickwechsel*, July 2017. Cologne, Germany: Asia Foundation, 2017. 8 p.
- 23.Kayembe H., Banda L. O. L., Mbughi K., Munthali G. N. Ch. Impact of the "One Belt, One Road" initiatives on infrastructure development in Africa. 2020. DOI: <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-124292/v1>. (дата звернення: 26.03.2024)
- 24.Regissahui M. H. J. Overview on the China-Africa Trade Relationship. *Open Journal of Social Sciences*. 2019. Т. 07, № 07. URL: <https://doi.org/10.4236/jss.2019.77032>(дата звернення: 28.03.2024).

25. Haglund D. Regulating FDI in weak African states: a case study of Chinese copper mining in Zambia. *The Journal of Modern African Studies*. 2008. Т. 46, № 4. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022278x08003480>(дата звернення: 28.03.2024).
26. Otele O. M. Chinese credit lines in Kenya: Linked to natural resources?. *Cogent Social Sciences*. 2023. Т. 9, № 2. URL: <https://doi.org/10.1080/23311886.2023.2262185>(дата звернення: 28.03.2024).
27. Alves A. C. China's 'win-win' cooperation: Unpacking the impact of infrastructure-for-resources deals in Africa. *South African Journal of International Affairs*. 2013. Т. 20, № 2. URL: <https://doi.org/10.1080/10220461.2013.811337>(дата звернення: 30.03.2024).
28. Condon M. China in Africa: What the Policy of Nonintervention Adds to the Western Development Dilemma. *Praxis: The Fletcher Journal of Human Security*. 2012. Т. 27. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2693220(дата звернення: 30.03.2024).
29. Xu J. Chinese Resource-for-Infrastructure (RFI) Investments in Sub-Saharan Africa and the Future of the "Rules-Based" Framework for Sovereign Finance: The Sicomines Case Study. *Michigan Journal of International Law*. 2020. № 41.3. URL: <https://doi.org/10.36642/mjil.41.3.chinese>(дата звернення: 30.03.2024).
30. Komakech R. A., Ombati T. O. Belt and Road Initiative in Developing Countries: Lessons from Five Selected Countries in Africa. *Sustainability*. 2023. Т. 15, № 16. URL: <https://doi.org/10.3390/su151612334>(дата звернення: 31.03.2024).
31. The Impacts of Chinese FDI and China–Africa Trade on Economic Growth of African Countries: The Role of Institutional Quality / М. Мiao та ін. *Economies*. 2020. Т. 8, № 3. URL: <https://doi.org/10.3390/economies8030053>(дата звернення: 31.03.2024).

32. Smith G. China's Lending to Africa. Where Credit is Due. 2021. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780197619971.003.0004>(дата звернення: 01.04.2024).
33. Acker K., Bräutigam D., Huang Y. Debt Relief with Chinese Characteristics. SSRN Electronic Journal. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3745021>(дата звернення: 01.04.2024).
34. Fan E. Z. The Effect of China's Infrastructure Assistance on Africa's Economic Transformation. BCP Business & Management. 2022. Т. 29. URL: <https://doi.org/10.54691/bcpbm.v29i.2194>(дата звернення: 02.04.2024).
35. Gemueva K. A. Chinese Infrastructure Projects in Sub-Saharan Africa: Credit Financing. Outlines of global transformations: politics, economics, law. 2018. Т. 11, № 5. URL: <https://doi.org/10.23932/2542-0240-2018-11-5-55-73>(дата звернення: 02.04.2024).
36. Haglund D. Regulating FDI in weak African states: a case study of Chinese copper mining in Zambia. The Journal of Modern African Studies. 2008. Т. 46, № 4. URL: <https://doi.org/10.1017/s0022278x08003480>(дата звернення: 28.03.2024).
37. Asante L. A., Helbrecht I. The urban dimension of Chinese infrastructure finance in Africa: A case of the Kotokuraba Market Project, Cape Coast, Ghana. Journal of Urban Affairs. 2019. Т. 42, № 8. URL: <https://doi.org/10.1080/07352166.2019.1629819>(дата звернення: 03.04.2024).
38. The Two-Tier Bargaining Model Revisited: Theory and Evidence from China's Natural Resource Investments in Africa / J. Li та ін. Global Strategy Journal. 2013. Т. 3, № 4. URL: <https://doi.org/10.1111/j.2042-5805.2013.01062.x>(дата звернення: 04.04.2024).
39. Hurley¹ J., Morris² S., Portelance³ G. Examining the debt implications of the Belt and Road Initiative from a policy perspective. Journal of Infrastructure, Policy and

- Development. 2019. Т. 3, № 1. URL: <https://doi.org/10.24294/jipd.v3i1.1123>(дата
звернення: 17.04.2024).
40. K. Ombaba, P. Arogo, Phillip Bii, Jackline M. Omuya, Lucas Ongeru and P. O. Kabuka. "A study on the impact of China's investments in Africa : the case of Kenya." *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, 3 (2012). URL: <https://doi.org/10.7916/D8CV4H9T> (дата звернення: 17.04.2024)
41. Tang X. Chinese Manufacturing Investments and Knowledge Transfer: A Report from Ethiopia. SSRN Electronic Journal. 2019. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3711601>(дата звернення: 18.04.2024).
42. Landry D. Under a money tree? Comparing the determinants of Western and Chinese development finance flows to Africa. *Oxford Development Studies*. 2021. Т. 49, № 2. URL: <https://doi.org/10.1080/13600818.2020.1865901>(дата звернення: 17.04.2024).
43. Baev A., Rakhimov D. Ė. Quantitative Analysis of the Impact of Official Development Assistance of the United States and China on the Voting of Sub-Saharan Africa in the UN General Assembly. *Конфликтология / nota bene*. 2023. № 2. URL: <https://doi.org/10.7256/2454-0617.2023.2.39841>(дата звернення: 17.04.2024).
44. Landry D. Making It Rain? Comparing the Determinants of Chinese and Western FDI Flows to Africa. *Global Policy*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12996>(дата звернення: 17.04.2024).
45. Ndzendze B. Domestic Audiences and Economic Opportunity Cost: African Democratisation as a Determinant in the Recognition of China over Taiwan, 2001–2018. *Journal of Asian and African Studies*. 2020. С. 002190962092653. URL: <https://doi.org/10.1177/0021909620926531>(дата звернення: 17.04.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Огляд зарубіжної літератури

1. **Chinese and Indian Investment in Ethiopia: Infrastructure for ‘Debt-Trap Diplomacy’ Exchange and the Land Grabbing Approach / A. K. Addis та ін. SSRN Electronic Journal. 2020. [1]**
 In their paper "Chinese and Indian Investment in Ethiopia: Infrastructure for ‘Debt-Trap Diplomacy’ Exchange and the Land Grabbing Approach," Amsalu K. Addis et al. (2020) examine the motives and impacts of these countries' investments in Ethiopia. The study uses both primary and secondary data to investigate concerns about debt-trap diplomacy and land grabbing. The authors find that while these investments have created jobs and infrastructure, there are concerns about debt sustainability, technology transfer, and displacement of local communities due to land acquisitions. The research highlights the potential risks of debt-trap diplomacy, where countries may become overly reliant on loans, leading to economic and political vulnerabilities. The land grabbing issue is particularly prominent with Indian investments in agriculture, raising concerns about displacement of local farmers and environmental impact. The study is limited by challenges in data collection due to the topic's sensitivity. However, it provides valuable insights into the complex dynamics of foreign investment in Ethiopia and contributes to the ongoing debate about the potential benefits and risks associated with Chinese and Indian engagement in Africa.
2. **Brautigam D. “A critical look at Chinese ‘debt-trap diplomacy’: the rise of a meme”. Area Development and Policy. 2020. T. 5, № 1. [2]**
 In "A Critical Look at Chinese 'Debt-Trap Diplomacy': The Rise of a Meme," Deborah Brautigam (2019) challenges the popular narrative of China's strategic use of debt to gain control over other countries' assets. Brautigam argues that this narrative, while widely accepted, lacks empirical evidence. Through a series of case studies, including Angola, Djibouti, Sri Lanka, and Venezuela, she demonstrates that China's lending practices are often misconstrued and that the "debt-trap" concept is more of a meme than reality. Brautigam highlights the importance of nuanced analysis and critical thinking when evaluating China's international engagement, emphasizing the need for scholars to challenge prevailing narratives and offer evidence-based perspectives.
3. **Yao P. How the Belt and Road Initiative Expands the Diplomatic Arena for China. Springer, Singapore. 2018. [3]**
 In "China's Belt and Road Initiatives: Economic Geography Reformation," Wei Liu (2018) presents a collection of perspectives from Chinese scholars and experts on the Belt and Road Initiative (BRI). The book offers a comprehensive interpretation of the BRI's strategic significance and its potential impact on politics, history, economy, military, diplomacy, culture, technology, and law. The contributors emphasize that the BRI is not merely a revival of the ancient Silk Road but a modern, multifaceted strategy aimed at fostering economic cooperation, connectivity, and cultural exchange.

among countries in Asia, Europe, and Africa. The book highlights the importance of infrastructure development, policy coordination, trade facilitation, financial integration, and people-to-people bonds in realizing the BRI's vision. While acknowledging the potential challenges and risks associated with the initiative, the authors express optimism about its potential to reshape China's and the world's economic geography, ultimately leading to shared prosperity and development.

4. **Xiao Y., Li Y., Hu J. Construction of the Belt and Road Initiative in Chinese and American Media: A Critical Discourse Analysis Based on Self-Built Corpora. International Journal of English Linguistics. 2019. T. 9, № 3. [4]**
In "Construction of the Belt and Road Initiative in Chinese and American Media: A Critical Discourse Analysis Based on Self-Built Corpora," Xiao et al. (2019) examine how the Belt and Road Initiative (BRI) is portrayed in Chinese and American media. Using a corpus-based critical discourse analysis approach, the authors analyze news reports from China Daily and The New York Times to identify similarities and differences in the representation of the BRI. The study finds that both media outlets acknowledge the BRI's potential contribution to the world economy. However, they differ in their focus, with Chinese media emphasizing the initiative's concrete measures and positive outcomes, while American media highlight its political implications and potential risks. The authors also observe a shift in the American media's attitude towards the BRI over time, with a gradual increase in positive coverage alongside persistent skepticism. The study concludes that these differences in representation reflect the distinct political and cultural contexts of the two countries and have implications for China's international discourse power.
5. **Al-Fadhat F., Prasetyo H. How China's Debt-Trap Diplomacy Works in African Countries: Evidence from Zimbabwe, Cameroon, and Djibouti. Journal of Asian and African Studies. 2022. C. 002190962211376. [5]**
In "Construction of the Belt and Road Initiative in Chinese and American Media: A Critical Discourse Analysis Based on Self-Built Corpora," Xiao et al. (2019) examine how the Belt and Road Initiative (BRI) is portrayed in Chinese and American media. Using a corpus-based critical discourse analysis approach, the authors analyze news reports from China Daily and The New York Times to identify similarities and differences in the representation of the BRI. The study finds that both media outlets acknowledge the BRI's potential contribution to the world economy. However, they differ in their focus, with Chinese media emphasizing the initiative's concrete measures and positive outcomes, while American media highlight its political implications and potential risks. The authors also observe a shift in the American media's attitude towards the BRI over time, with a gradual increase in positive coverage alongside persistent skepticism. The study concludes that these differences in representation reflect the distinct political and cultural contexts of the two countries and have implications for China's international discourse power.
6. **Kolstad I., Wiig A. Better the Devil You Know? Chinese Foreign Direct Investment in Africa. Journal of African Business. 2011. T. 12, № 1. [6]**

In "Better the Devil You Know? Chinese Foreign Direct Investment in Africa," Kolstad and Wiig (2011) investigate the motives behind China's increasing financial presence in Africa. Using quantitative data on Chinese outward foreign direct investment (FDI) flows to 29 African countries from 2003-2006, the authors find that Chinese FDI is primarily attracted to countries with large natural resources and weak institutional environments. This suggests that Chinese investments may be exploiting resource-rich countries with poor governance, potentially exacerbating existing developmental challenges. However, the authors also find that this pattern is not unique to China; other foreign investors are similarly drawn to resource-rich countries with weak institutions. The study concludes that while China's investment motives raise concerns about potential negative developmental impacts, they are not significantly different from those of other foreign investors in Africa.

7. **Bagwandeem M. Changing Realities: China-Africa Infrastructure Development. Asia Policy. 2022. T. 29, № 3. [7]**
 In "Changing Realities: China-Africa Infrastructure Development," Mandira Bagwandeem (2022) explores the evolving landscape of Chinese infrastructure projects in Africa. The author highlights the shift from a focus on resource extraction towards a more diversified approach, encompassing industrial parks, special economic zones, and digital infrastructure. Bagwandeem emphasizes that while these projects offer potential benefits for African countries, such as improved connectivity and industrialization, concerns remain about debt sustainability, environmental impact, and the need for greater local participation and skills transfer. The article concludes by calling for a more nuanced understanding of China's engagement in Africa, recognizing both the opportunities and challenges it presents for the continent's development.
8. **Globalization and Corona Virus (COVID-19) Pandemic : The Vulnerability of Africa Is the Opportunity of China / Ayomitunde , Aderemi Timothy та ін. Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review. 2020. T. 9, № 2. [8]**
 In "Globalization and Corona Virus (COVID-19) Pandemic: The Vulnerability of Africa Is the Opportunity of China," Aderemi Timothy Ayomitunde et al. (2020) argue that while the COVID-19 pandemic has exposed Africa's vulnerability due to its close economic ties with China, it also presents an opportunity for China to strengthen its presence on the continent. The authors suggest that China's ability to contain the virus and provide aid could enhance its diplomatic and trade relations with African countries. However, the authors also warn that if China fails to offer debt relief, many African countries could fall into a debt trap. The paper concludes by urging African nations to diversify their economies and leverage intra-African trade to reduce their dependence on China.
9. **Countries of the Belt and Road Initiative (BRI) – Green Finance & Development Center. Green Finance & Development Center – Research, advisory and capacity building for greening finance and development. [9]**

This is an article about the Belt and Road Initiative (BRI). It discusses the number of countries involved and the continents they are on. The BRI is a Chinese-led initiative aimed at fostering cooperation on infrastructure projects. As of December 2023, there are 146 to 151 countries involved in the BRI. These countries span all continents except Antarctica.

10. **Corkin L. Chinese construction companies in Angola: A local linkages perspective. Resources Policy. 2012. T. 37, № 4. [10]**
In "Chinese construction companies in Angola: A local linkages perspective," Lucy Corkin (2012) investigates the limited integration of Angolan businesses and labor into Chinese construction projects in Angola. Despite the potential for local linkages and skills development, Corkin finds that Chinese firms predominantly rely on imported materials and labor, hindering Angola's economic growth and reconstruction efforts. The author attributes this to several factors, including the nature of China Exim Bank financing, which favors Chinese procurement, and the Angolan government's inconsistent enforcement of local content policies. Additionally, cultural misunderstandings and perceptions of skill deficiencies among Angolan workers contribute to the preference for Chinese labor. Corkin concludes by emphasizing the need for policy reforms and greater cooperation between Chinese firms and Angolan stakeholders to maximize the developmental impact of Chinese investment in Angola.

Додаток Б

Annotation

Hurmanchuk S.R. « China and its debt trap policy on the example of African countries ». Manuscript.

Qualifying bachelor's thesis on specialty 292 «International economic relations», 2024.

This bachelor's thesis investigates China's debt-trap policy in Africa, analyzing its essence, mechanisms, and impact on African economies and political stability. The author examines the Belt and Road Initiative (BRI) and its influence on African countries, explores China's economic and political motives in the region, and analyzes case studies of African countries caught in debt traps. The thesis provides a detailed analysis of data on the debt situation of African countries, including economic dependence, geopolitical vulnerability, debt sustainability, and infrastructure dependence. It also explores the socio-political challenges associated with debt traps and examines current trends exacerbating the debt crisis. The study offers recommendations for improving the debt trap situation, including diversifying economic relations and reforming domestic policies. This thesis is a timely contribution to the study of Sino-African relations and can be useful for policymakers, economists, and researchers interested in international development and finance.

Key words: China, Africa, Belt and Road Initiative, debt trap, crisis, infrastructure dependence

Додаток В

Порівняння китайських кредитів до ВВП країн Африки та їх загального зовнішнього боргу

Країна	Китайські кредити, млн дол США¹	Середні відсоткові ставки по китайським кредитам¹	ВВП, млн дол США²	Відношення китайських кредитів до ВВП, %	Загальний зовнішній борг, млн дол США³	Частка китайських кредитів у загальній, %
Алжир	49	1,622	195000	0,03%	168000	0,03%
Ангола	44997,09	3,636	106000	42,45%	168000	26,78%
Бенін	1366,51	0,896	17400	7,85%	164000	0,83%
Ботсвана	953	3,041	20360	4,68%	163000	0,58%
Burkina Faso	157,35	0,979	18820	0,84%	168000	0,09%
Бурунді	158,21	0,612	3340	4,74%	157000	0,10%
Камерун	5912,99	1,396	43640	13,55%	168000	3,52%
Капе Верде	47,7	0,913	2230	2,14%	168000	0,03%
Центральна африканська Республіка	138	0,315	2380	5,80%	168000	0,08%
ЧАД	765,42	0,688	12700	6,03%	168000	0,46%
Коморос	125,95	0,671	1240	10,16%	156000	0,08%
Демократична Республіка Конго	2299,03	2,076	64720	3,55%	150000	1,53%
Конго	5333,55	1,063	15820	33,71%	168000	3,17%
Кот д'Евуар	4269,05	1,44	70020	6,10%	168000	2,54%
Джибуті	1487,46	1,505	3520	42,26%	162000	0,92%
Єгипет	8927,77	2,256	476750	1,87%	168000	5,31%
Екваторіальна Гвінея	3136,65	2,867	12030	26,07%	98000	3,20%
Еритрея	627,99	0,878	2070	30,34%	164000	0,38%
Ефіопія	14144,57	1,045	126780	11,16%	168000	8,42%
Габон	1902,15	2,8	21070	9,03%	168000	1,13%
Гана	5353,79	1,774	73770	7,26%	166000	3,23%
Гвінея	2692,04	0,624	21000	12,82%	168000	1,60%

Продовження Додатку В

Країна	Китайські кредити, млн дол США ¹	Середні відсоткові ставки по китайським кредитам ¹	ВВП, млн дол США ²	Відношення китайських кредитів до ВВП, %	Загальний зовнішній борг, млн дол США ³	Частка китайських кредитів у загальній, %
Кенія	9670,75	1,319	113420	8,53%	168000	5,76%
Лесото	188,39	1,332	2240	8,41%	168000	0,11%
Ліберія	55	0,768	4000	1,38%	158000	0,03%
Мадагаскар	468,96	0,79	15300	3,07%	168000	0,28%
Малаві	484,62	0,753	13160	3,68%	162000	0,30%
Малі	666,78	0,822	18830	3,54%	166000	0,40%
Мавританія	734,44	1,071	9780	7,51%	158000	0,46%
Мавритус	551,32	1,298	12950	4,26%	168000	0,33%
Марокко	1244,95	1,759	130910	0,95%	168000	0,74%
Мозамбік	2394,67	0,87	18410	13,01%	168000	1,43%
Намібія	505,33	1,945	12910	3,91%	102000	0,50%
Нігер	691,91	0,747	15340	4,51%	160000	0,43%
Нігерія	7987,65	1,797	471620	1,69%	164000	4,87%
Руанда	659,66	0,997	13310	4,96%	165000	0,40%
Сенегал	3637,43	1,173	27680	13,14%	168000	2,17%
Сейшели	35,3	2,936	1590	2,22%	120000	0,03%
Сієрра Леон	751,17	0,948	4090	18,37%	168000	0,45%
Південна Африка	6045,28	4,666	405270	1,49%	168000	3,60%
Південний Судан	406,8	2,667	12000	3,39%	90000	0,45%
Судан	6079,22	2,565	51660	11,77%	160000	3,80%
Танзанія	2384,51	0,9	75730	3,15%	168000	1,42%
Гамбія	25	1,013	2190	1,14%	168000	0,01%
Того	683,37	0,875	8340	8,19%	165000	0,41%
Туніс	131,41	1,895	46300	0,28%	166000	0,08%
Уганда	3708,86	1,041	45570	8,14%	163000	2,28%
Замбія	9085,45	1,646	29160	31,16%	165000	5,51%
Зімбабве	3017,42	2,521	27370	11,02%	162000	1,86%

1- Boston University Global Development Policy Center, Chinese Loans to Africa

Database, доступно за посиланням: <http://bu.edu/gdp/chinese-loans-to-africa-database>

2-Worldbank, доступно за посиланням: <https://www.worldbank.org/en/home>

3-United Nations Conference on Trade and Development, “A world of Debt” report, доступно за посиланням: <https://unctad.org/publication/world-of-debt/regional-stories>

Індекси для розрахунку геополітичної вразливості країн Африки

Країна	Індекс політичної стабільності ¹	Індекс економічної свободи ²	Витрати на армію, % ВВП ³	Індекс людського розвитку ⁴	Екологічний індекс ⁵
Алжир	-0,74	43	4,78	0,745	29,6
Ангола	-0,65	53	1,33	0,586	30,5
Бенін	-0,35	60	0,56	0,525	29,6
Ботсвана	1,08	65	2,74	0,693	54
Буркіна Фасо	-1,78	56	3,09	0,449	35,5
Бурунді	-1,19	42	2,76	0,426	30,5
Центральна африканська Республіка	-2,16	44	1,7	0,404	44,9
Камерун	-1,35	52	0,95	0,576	30,2
Капе Верде	0,93	66	0,55	0,662	41,9
ЧАД	-1,48	52	2,93	0,394	28,1
Коморос	-0,23	54	-	0,558	42,5
Джибуті	-0,51	56	-	0,509	47,5
Демократична Республіка Конго	-1,98	48	0,58	0,571	36,9
Єгипет	-1,03	50	1,06	0,731	35,5
Екваторіальна Гвінея	-0,07	48	1,1	0,596	44,8
Еритрея	-0,97	40	-	0,492	31,7
Ефіопія	-2,04	48	0,9	0,597	31,8
Гвінея-Бісау	-0,39	45	1,61	0,483	40,2
Габон	0,07	56	1,26	0,706	49,7
Гамбія	0,05	58	0,69	0,5	36,4
Гана	-0,07	58	0,35	0,632	27,7
Гвінея	-0,86	53	2,04	0,465	31,6
Кот-д'Івуар	-0,52	60	0,89	0,55	-
Кенія	-0,94	53	1	0,575	30,8
Лесото	-0,13	52	1,47	0,514	32,3
Ліберія	-0,29	50	1,27	0,481	24,9
Лібія	-2,20	-	-	0,718	-
Мадагаскар	-0,53	59	0,65	0,501	28

Продовження додатку Г

Країна	Індекс політичної стабільності ¹	Індекс економічної свободи ²	Витрати на армію, % ВВП ³	Індекс людського розвитку ⁴	Екологічний індекс ⁵
Малаві	-0,15	53	0,64	0,512	40,6
Малі	-2,48	55	2,83	0,428	28,5
Мауританія	-0,51	55	2,27	0,556	28,1
Мауритус	0,84	71	0,17	0,802	44,8
Марокко	-0,32	58	3,9	0,683	28,4
Мозамбік	-1,29	53	1,51	0,446	31,7
Намібія	0,56	58	3	0,615	50,9
Нігер	-1,47	54	1,66	0,4	37,7
Нігерія	-1,80	54	0,64	0,535	28,3
Республіка Конго	-0,02	48	1,85	0,479	40,2
Руанда	0,03	52	1,45	0,534	32,8
Сенегал	-0,15	58	1,57	0,511	33,9
Сейшели	0,76	60	1,38	0,785	55,6
Сієрра Леон	-0,09	50	0,6	0,477	32,7
Сомалі	-2,48	-	-	-	-
Південна Африка	-0,72	56	0,74	0,713	37,2
Судан	-2,00	33	-	0,508	-
Свазіленд	-0,25	55	1,65	-	-
Танзанія	-0,27	60	1,09	0,549	34,2
Того	-0,71	55	5,44	0,539	34
Туніс	-0,60	53	2,48	0,731	40,7
Уганда	-0,81	51	2,06	0,525	35,8
Замбія	0,10	48	1,19	0,565	38,4
Зімбабве	-0,88	39	0,43	0,593	46,2

1- Political stability - Country rankings. The Global Economy. Доступно за посиланням:

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/Africa/

2-Economic freedom, overall index - Country rankings, The Global Economy. Доступно за посиланням:

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/economic_freedom/

3- Military spending, percent of GDP - Country rankings. The Global Economy. Доступно за посиланням:

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/mil_spend_gdp/Africa/

4-Human development - Country rankings, The Global Economy. Доступно за посиланням:

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/human_development/Africa/

5-Environmental Performance Index, 2022 Overview. Доступно за посиланням: <https://epi.yale.edu/epi-results/2022/component/epi>

ДОДАТОК Д

**Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи
антиплагіатною інтернет-системою Unicheck**

Ім'я користувача:
Міжнародного менеджменту Олійник Вікторія

ID перевірки:
1016208125

Дата перевірки:
24.04.2024 11:04:23 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
24.04.2024 11:24:34 EEST

ID користувача:
100005721

Назва документа: Гурманчук С.Р. Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки

Кількість сторінок: 72 Кількість слів: 13323 Кількість символів: 105908 Розмір файлу: 3.05 MB ID файлу: 1015979166

1.19%
Схожість

Найбільша схожість: 0.41% з Інтернет-джерелом (https://meim.kneu.edu.ua/get_file/9796/metod_bakalavr_duplom_MEV..)

1% Джерела з Інтернету

91

Сторінка 74

1.13% Джерела з Бібліотеки

302

Сторінка 74

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

2

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ПРОГРАМА

платформи «Інноваційні бізнес-стратегії українських підприємств в повоєнному економічному відродженні України» 91-ї щорічно студентської наукової конференції «Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку України»

(15 квітня – 19 травня 2024 р.)

Київ – 2024

**ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**Платформа
Інноваційні бізнес-стратегії українських підприємств в повоєнному
економічному відродженні України**

Дата проведення: 9.05.2024 р. о 10.00

Форма проведення: Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/89379358046?pwd=ZlljZlVqbmlY5cm02RmNMdDNkQkNsUT09>

Ідентифікатор конференції: 893 7935 8046

Код доступу: 290624

Модератор платформи: Фурсова Олена Вікторівна, доцент кафедри міжнародного менеджменту, к.е.н., доцент

25. Повоєнна парадигма інноваційного розвитку аграрного сектору України

Івашко Софія, 4 курс, МВ-403

Науковий керівник: Бурмака М.О., завідувач кафедри міжнародного менеджменту, к. е. н., доцент

26. Китай і його політика боргової пастки на прикладі країн Африки

Гурманчук Сергій, 4 курс, МВ-401

Науковий керівник: Цветков О.Г., доцент кафедри міжнародного менеджменту, д. і. н., с.н.с.

27. Інноваційні процеси у ВПК України як ключовий фактор його міжнародної конкурентоспроможності

Віштак Данило, 4 курс, МВ-401

Науковий керівник: Бурмака М.О., завідувач кафедри міжнародного менеджменту, к. е. н., доцент

Гурманчук Сергій Романович
«Міжнародні Економічні Відносини», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – професор кафедри міжнародного менеджменту Цветков О.Г.

КИТАЙ І ЙОГО ПОЛІТИКА БОРГОВОЇ ПАСТКИ НА ПРИКЛАДІ КРАЇН АФРИКИ

Сучасні міжнародні відносини та геополітичні процеси надають особливого значення аналізу політики "боргової пастки", яку використовує Китай у своїх відносинах із країнами Африки. Значні інвестиції Китаю в регіон та надання кредитів африканським країнам через стратегію "Один пояс, один шлях" сприяють зростанню впливу Китаю, однак водночас підвищують ризики економічної та політичної залежності африканських держав.

Головна мета дослідження полягає у глибокому аналізі механізмів та наслідків реалізації політики боргової пастки Китаю в Африці, з акцентом на інфраструктурні проекти та вплив на місцеві економіки.

Для глибокого аналізу китайської політики "боргової пастки" у взаєминах з африканськими країнами важливо визначити основні механізми та наслідки цієї політики. Китайська стратегія розгортання кредитних ліній для фінансування масштабних інфраструктурних проектів в африканських країнах створює ситуацію, в якій країни-отримувачі знаходяться в стані збільшення економічної та політичної залежності.

Концепція "боргової пастки" відображає ситуацію, коли країна отримує фінансування на умовах, які вона не в змозі виконати, що надає кредитору значний вплив у рішеннях щодо економічної політики та використання ресурсів. [1, с. 1-4] В контексті африканських країн, Китай виступає як головний кредитор та інвестор у великомасштабні проекти, такі як будівництво доріг, мостів, портів, залізниць та енергетичних установок. Ці інвестиції здійснюються через стратегічну ініціативу "Один пояс, один шлях", яка спрямована на створення інфраструктурних та економічних зв'язків між Азією, Африкою та Європою. (детальніше на рис. 1).

Розглядаючи конкретні приклади, можна виявити, як Китайські інвестиції і кредити впливають на економіку і політику країн Африки. Наприклад, в Ефіопії Китай фінансував будівництво залізниці, що з'єднає столицю країни з портом у Джибуті, значно покращивши інфраструктурний та економічний розвиток країни. Втім, такі проекти також збільшують боргове навантаження і потенційно створюють залежність від Китаю у термінах політичної маневреності та самостійності. [2, с. 106-111]

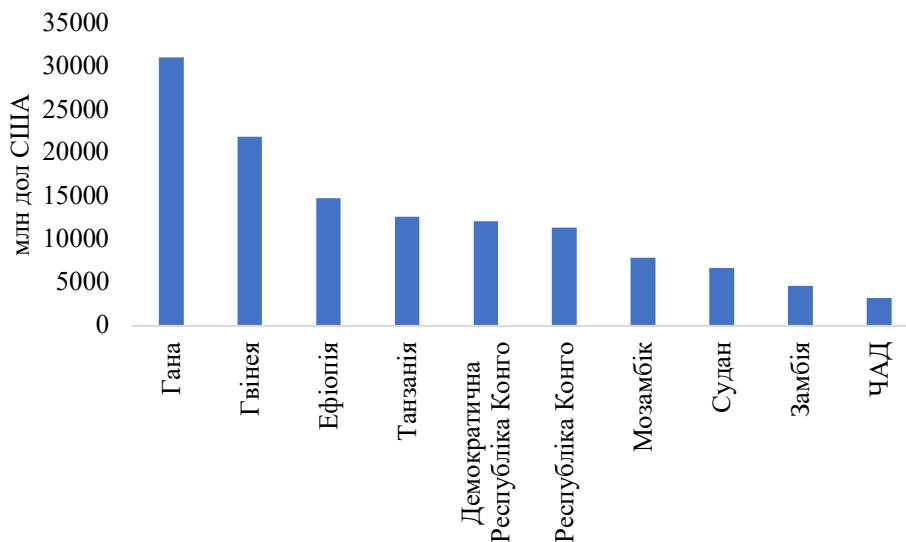

Рис. 1. Розмір кредитних зобов'язань 10 найбільших африканських боржників перед Китаєм станом на грудень 2023 року

Джерело: розроблено автором за даними [3, с. 88-89]

Китайська політика, яка часто не включає жорстких політичних вимог, дозволяє африканським країнам зберігати відносну автономію в управлінні власними ресурсами. Проте ця практика також створює умови для потенційних "боргових пасток", що можуть використовуватися Китаєм для політичного та економічного тиску. Важливо враховувати, що підвищення залежності від Китаю може обмежувати здатність африканських країн до самостійного вирішення внутрішніх та міжнародних викликів, підживляючи зусилля з розвитку справжньої демократії та зміцнення міжнародних стандартів управління та прав людини. Загальне порівняння кредитних умов між Китаєм та Заходом та основні причини, що зумовлюють країни Африки орієнтуватися на Схід, можна розглянути на таблиці 1:

ПОРІВНЯННЯ УМОВ КРЕДИТУВАННЯ КИТАЮ ТА ЗАХОДУ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Параметр	Китай	Західні країни та міжнародні організації
Умови кредитування	Зазвичай мінімальні політичні умови	Строгі умови, включаючи політичні реформи, демократизацію, боротьбу з корупцією
Процентні ставки	Низькі процентні ставки, іноді нижче ринкових	Зазвичай ринкові або підтримувані ставки, іноді високі для ризикованих країн
Цільове використання	Інфраструктурні проекти, розвиток енергетики і транспорту	Широкий спектр, включаючи соціальний розвиток, освіта, здоров'я
Вимоги до проекту	Вимоги до залучення китайських компаній і матеріалів	Відкриті тендери, міжнародні стандарти
Вплив на суверенітет	Можливе зростання залежності через забезпечення кредитів природними ресурсами	Заохочення до самостійності та прозорості управління
Довгострокові зобов'язання	Довгострокові зобов'язання з можливістю реструктуризації боргу	Стратегії виходу з боргу, фінансові консультації

Джерело: розроблено автором за даними [4, с. 149-168]

Це все вказує на значний вплив, який китайські інвестиції та кредитування мають на економічний та політичний ландшафт африканських країн. Через великомасштабні інфраструктурні проекти, які фінансуються на умовах, що часто не можуть бути виконані без збільшення зовнішнього боргу, країни стикаються з ризиком залежності та втрати контролю над важливими національними активами. [5, с. 53]

Подальша реалізація такої моделі кредитування без належного регулювання та стратегічного планування може призвести до глибокої фінансової кризи у регіоні. Важливо, що африканські країни розвивають інституційні спроможності та механізми прозорого управління зовнішніми позиками та інвестиціями для забезпечення свого економічного суверенітету та політичної незалежності.

Підводячи підсумки, забезпечення збалансованого підходу до міжнародного фінансування та розвитку є критично важливим для зміцнення економічного розвитку та зменшення ризиків, пов'язаних з залежністю від одного зовнішнього джерела фінансування.

Список використаних джерел

1. Chinese and Indian Investment in Ethiopia: Infrastructure for 'Debt-Trap Diplomacy' Exchange and the Land Grabbing Approach / A. K. Addis та ін. *SSRN Electronic Journal*. 2020. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3618613> (дата звернення: 14.02.2024).

2. Fan E. Z. The Effect of China's Infrastructure Assistance on Africa's Economic Transformation. BCP Business & Management. 2022. Т. 29. URL: <https://doi.org/10.54691/bcpbm.v29i.2194>(дата звернення: 02.04.2024).
3. U.S.-China Economic and Security Review Commission. (2023). Report to Congress. One Hundred Eighteenth Congress, First Session, November 2023. URL: www.USCC.gov (дата звернення 21.03.2024)
4. Landry D. Under a money tree? Comparing the determinants of Western and Chinese development finance flows to Africa. Oxford Development Studies. 2021. Т. 49, № 2. URL: <https://doi.org/10.1080/13600818.2020.1865901>(дата звернення: 17.04.2024).
5. The Impacts of Chinese FDI and China–Africa Trade on Economic Growth of African Countries: The Role of Institutional Quality / М. Мiao та ін. Economies. 2020. Т. 8, № 3. URL: <https://doi.org/10.3390/economies8030053>(дата звернення: 31.03.2024).